

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Detekce a evidence patologického chování jako nástroje
prevence zvláště závažné trestné činnosti**

Autor práce: Jakub Sláma

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2026

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jakub Sláma
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Detekce a evidence patologického chování jako nástroje prevence zvláště závažné trestné činnosti

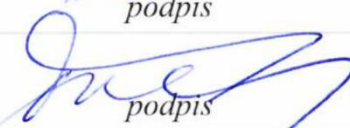
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Detection and Evidence of Pathological Behavior as a Tools for Preventing Serious Crimes

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):
Mgr. et Mgr. Radek Fabian

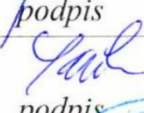

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2025

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je posoudit možnosti včasné identifikace rizikového chování u jedinců, kteří se později dopustí zvláště závažných trestných činů, a zhodnotit potenciál zavedení systémového nástroje pro evidenci a sdílení informací o patologických projevech a předchozích deliktech mezi odborníky z oblastí psychologie, sexuologie a orgány činnými v trestním řízení, s důrazem na jeho preventivní využití v praxi.

Student: Jakub Sláma	26.4.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radek Fabian	26.4.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.5.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	27.5.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	2.6.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Mgr. Radku Fabianovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce

ABSTRAKT

SLÁMA, J. *Detekce a evidence patologického chování jako nástroje prevence zvláště závažné trestné činnosti*: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 95 s. Vedoucí bakalářské práce Mgr. et Mgr. Radek Fabian.

Klíčová slova: Kriminalita, prevence, informační systémy, psychopatie, sexuální deviace, profilování pachatele, Policie ČR.

Bakalářská práce se zabývá možnostmi zefektivnění pátrání po pachatelích zvláště závažné násilné a mravnostní trestné činnosti. Ústředním tématem je analýza využitelnosti hypotetického informačního systému ERO (Evidence rizikových osob), který by propojoval policejní data o modu operandi s informacemi o psychickém stavu a patologickém chování rizikových jedinců. Teoretická část práce vymezuje základní pojmy z oblasti kriminologie a penologie, analyzuje současné informační systémy Policie ČR (ETŘ, CDO, Mapa kriminality) a detailně popisuje fenomén psychopatie a sexuálních deviací ve vztahu k motivaci pachatele. Praktická část je založena na kvalitativním výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů s odborníky z praxe – kriminalistou specializujícím se na násilnou kriminalitu, forenzním psychologem a sexuologem. Cílem práce je ověřit, zda by implementace navrhovaného nástroje vedla ke zrychlení objasňování trestných činů, efektivnějšímu vytěžování dat o podezřelých a k účinnější prevenci recidivy nebezpečných pachatelů.

ABSTRACT

SLÁMA, J. *Detection and Evidence of Pathological Behavior as Tools for Prevention of Particularly Serious Criminal Activity*: Bachelor Thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 92 p. Supervisor: Mgr. et Mgr. Radek Fabian.

Key words: Crime, prevention, information systems, psychopathy, sexual deviation, offender profiling, Police of the Czech Republic.

This bachelor thesis deals with the possibilities of streamlining the search for perpetrators of particularly serious violent and moral criminal activity. The central theme is the analysis of the usability of the hypothetical information system ERO (Registry of High-Risk Persons), which would link police data on modus operandi with information on the mental state and pathological behavior of high-risk individuals. The theoretical part defines basic concepts in the fields of criminology and penology, analyses current information systems of the Police of the Czech Republic (ETŘ, CDO, Crime Map), and describes in detail the phenomenon of psychopathy and sexual deviations in relation to offender motivation. The practical part is based on qualitative research using semi-structured interviews with experts from practice – a criminal investigator specializing in violent crime, a forensic psychologist, and a sexologist. The aim of the thesis is to verify whether the implementation of the proposed tool would lead to faster clarification of crimes, more effective data mining regarding suspects, and more effective prevention of recidivism among dangerous offenders.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	14
2 Kriminalita a její evidence	15
2.1 Druhy kriminality	16
2.1.1 Majetková kriminalita	17
2.1.2 Násilná kriminalita	17
2.1.3 Mravnostní kriminalita.....	18
2.2 Recidiva.....	18
2.2.1 Kriminologické pojetí recidivy	19
2.2.2 Penologické pojetí recidivy.....	19
2.2.3 Trestněprávní pojetí recidivy	20
2.3 Informační systémy Policie ČR.....	21
2.3.1 ETR (Evidence trestního řízení).....	21
2.3.2 CDO (Centrální databáze objektů).....	22
2.3.3 IS Kontrola	23
2.3.4 IS Mapa kriminality	23
3 Kriminalistická psychologie.....	25
3.1 Trestný čin a motivy vedoucí k jeho spáchání	25
3.1.1 Motivace trestného činu jako psychologický problém.....	25
3.1.2 Vybrané sociodemografické a osobnostní charakteristiky pachatelů násilné trestné činnosti	26
3.2 Psychologické profilování pachatele.....	28
3.2.1 Genetická predispozice a vlivy prostředí	28
3.2.2 Individuální faktory pachatele.....	30
4 Psychopatologie	32

4.1	Norma vs. Abnormalita	32
4.1.1	Abnormalita.....	32
4.1.2	Normalita.....	33
4.2	Poruchy osobnosti	35
4.2.1	Vrozené poruchy osobnosti.....	35
4.2.2	Získané změny osobnosti	44
4.3	Fenomén psychopatie	45
4.3.1	Diagnostika a četnost	45
4.4	Sexuální deviace (Parafilie).....	46
4.4.1	Přehled některých sexuálních deviací	46
5	Praktická část	49
5.1	Výzkum 1: Operativní potřeby Policie ČR	49
5.2	Teoretické vymezení výzkumných otázek	49
5.3	Otázky pro příslušníky policie – I. Oddělení obecné kriminality	50
5.4	Výzkum 2: Psychologické a sexuologické aspekty.....	52
5.5	Otázky pro odborníky z oblasti psychologie a sexuologie.....	52
6	Vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů.....	55
6.1	Vyhodnocení výzkumu 1 (pohled z praxe Policie ČR).....	55
6.1.1	Otázka číslo 1	56
6.1.2	Otázka číslo 2.....	56
6.1.3	Otázka číslo 3	57
6.1.4	Otázka číslo 4.....	57
6.1.5	Otázka číslo 5.....	58
6.1.6	Otázka číslo 6.....	58
6.1.7	Otázka číslo 7.....	59
6.1.8	Otázka číslo 8.....	59
6.1.9	Otázka číslo 9.....	59

6.1.10	Otázka číslo 10.....	60
6.2	Vyhodnocení výzkumu 2 (pohled psychologů a sexuologa).....	60
6.2.1	Otázka číslo 1.....	61
6.2.2	Otázka číslo 2.....	61
6.2.3	Otázka číslo 3.....	62
6.2.4	Otázka číslo 4.....	62
6.2.5	Otázka číslo 5.....	63
6.2.6	Otázka číslo 6.....	63
6.2.7	Otázka číslo 7.....	64
6.2.8	Otázka číslo 8.....	64
6.2.9	Otázka číslo 9.....	65
6.2.10	Otázka číslo 10.....	65
6.2.11	Otázka číslo 11.....	66
6.3	Shrnutí výsledků obou výzkumů a doporučení pro praxi.....	66
	Závěr.....	68
	Seznam použitých zdrojů.....	71
	Přílohy.....	74

Úvod

Kriminalita představuje jeden z nejzávažnějších celospolečenských fenoménů, který jako pomyslný stín doprovází lidskou společnost od samého počátku její existence. Navzdory veškerým snahám o prevenci, resocializaci a represii se trestná činnost neustále vyvíjí, adaptuje a transformuje do nových podob. Česká republika, ačkoliv se dlouhodobě řadí mezi nejbezpečnější země světa, není vůči tomuto vývoji imunní. Postupným technologickým pokrokem, masivní digitalizací a proměnou sociálních vazeb ve společnosti se mění nejen samotné formy páchání trestné činnosti, ale nutně i nároky na metody a nástroje určené k jejímu potírání. Dnešní doba sice přináší nová rizika, zejména v kybernetickém prostoru, ale zároveň nabízí bezprecedentní příležitosti pro modernizaci a zefektivnění práce orgánů činných v trestním řízení. Právě inovativní přístup k existujícím datům se stává klíčem k úspěšnému boji proti těm nejzávažnějším formám zločinu.

Policie České republiky čelí při vyšetřování zvláště závažné kriminality, do níž spadá především extrémní násilná a mravnostní trestná činnost, obrovským výzvám. Z dlouholetých zkušeností kriminalistické praxe jednoznačně vyplývá, že při pátrání po neznámém pachateli vraždy či brutálního sexuálního napadení je naprosto kritickým faktorem čas. Úspěšnost objasnění takových činů rapidně klesá s každou uplynulou hodinou. Tlak na rychlé objasnění těchto činů navíc nepřichází pouze ze strany nadřízených složek či poškozených, ale stále častěji i ze strany široké veřejnosti a médií. Veřejný prostor je vysoce senzitivní na zprávy o brutálním násilí či mravnostních deliktech, což na vyšetřovatele klade enormní psychický i profesní tlak. Tyto prvotní fáze, kdy dochází k ohledání místa činu a zajišťování prvních stop, představují situaci, kde jakákoliv prodleva znamená nevratnou ztrátu. Pachatelé zvláště závažné kriminality, zejména ti s bohatou trestní minulostí, se navíc velmi rychle učí ze svých předchozích chyb, systematicky ničí důkazy, mění svůj *modus operandi* a často se přesouvají mimo své obvyklé působiště.

Tato neustálá adaptace pachatelů představuje pro stávající analytické nástroje policie značný problém. Policie ČR i zdravotnické instituce sice shromažďují o pachatelích a rizikových jedincích obrovské množství dat, tyto informace jsou však často roztržštěné v izolovaných databázích. Policisté tak sice disponují rozsáhlými systémy jako ETR (Evidenčně trestní řízení) či CDO (Centrální registr obyvatel), avšak

chybí jim sofistikovaný nástroj, který by dokázal tato data v reálném čase propojovat, křížově analyzovat a efektivně vytěžovat.

Tento nedostatek je o to palčivější v případech, kdy je trestná činnost motivována hlubokou psychopatií nebo sexuální deviací (parafilií) pachatele. U sériové majetkové kriminality se pachatelé často řídí racionálním kalkulem, avšak u extrémního násilí a mravnostních deliktů je hlavním hnacím motorem vnitřní puzení, patologické fantazie a absence základních kontrolních mechanismů, jako je empatie či svědomí. Forenzní psychologie a psychiatrie dokážou tyto rysy – například u agresivního sadismu či těžké psychopatie – velmi přesně diagnostikovat a popsat. Problémem současné praxe však zůstává propast mezi medicínsko-psychologickým poznáním a operativně-pátrací činností v terénu. Lékařské zprávy a starší znalecké posudky pachatelů sice existují, avšak pro vyšetřovatele pracující na takzvané „horké stopě“ jsou z důvodu rigidní legislativy, ochrany osobních údajů a lékařského tajemství v prvních hodinách vyšetřování prakticky nedosažitelné.

Právě tato aplikační propast a snaha o nalezení moderního řešení vedla autora k výběru tématu této bakalářské práce. Volba tohoto tématu nebyla náhodná. Autor si plně uvědomuje, že diskuse o propojování zdravotních záznamů s policejními databázemi se pohybuje na velmi tenkém ledě. Na jedné misce vah leží nezpochybnitelné právo jednotlivce na informační sebeurčení a důvěrnost vztahu mezi pacientem a lékařem, garantované jak ústavním pořádkem, tak přísnými předpisy na ochranu osobních údajů (GDPR). Na misce druhé se však nachází elementární právo společnosti na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti, a to zejména v případech, kdy jsou ohroženy ty nejzranitelnější skupiny obyvatel. Práce si neklade za cíl tento hluboký filozofický a právní spor definitivně a dogmaticky vyřešit, ale spíše do něj vnést racionální a empiricky podložené argumenty vycházející přímo z aplikační praxe.

Hlavním cílem práce je provedení komplexní analýzy využitelnosti hypotetického integrovaného informačního systému, který je pro pracovní účely tohoto textu označen jako „ERO“ (Evidence rizikových osob).

Tento inovativní a v českém prostředí dosud teoretický systém by měl za úkol systematicky propojovat existující policejní data o spáchaných trestných činech – se zvláštním důrazem na způsob jejich provedení (*modus operandi*) – s evidencí obsahující údaje o psychickém stavu a patologiích osob, u nichž v minulosti znalci potvrdili vysoké riziko násilného chování. V praxi by takový nástroj umožnil

kriminalistům zadat geografické parametry v okolí místa činu a okamžitě vyfiltrovat okruh osob, jejichž historický psychologický či sexuologický profil odpovídá behaviorálním stopám zanechaným na místě zločinu. Tím by došlo k radikálnímu zkrácení doby vyšetřování, eliminaci slepých uliček a v konečném důsledku ke zvýšení ochrany společnosti před nebezpečnými recidivisty.

Záměrem autora není pouze nekriticky obhajovat technologický pokrok, ale podrobit tento hypotetický koncept přísné a vícerozměrné analýze. Cílem je zjistit, zda by takový nástroj skutečně obstál v tvrdé realitě operativně-taktické práce policie, a současně kriticky zhodnotit, do jaké míry jeho případná implementace naráží na zmíněné etické, morální a legislativní bariéry. Otázkou totiž nezůstává pouze to, zda dokážeme takový systém po technologické stránce zkonstruovat, ale především to, zda jsme jako demokratická společnost připraveni akceptovat s ním spojené zásahy do soukromí.

Bakalářská práce je logicky a systematicky strukturována do dvou hlavních bloků (teoretického a praktického), čímž je umožněno naplnění tohoto hlavního cíle.

Teoretická část, jež je obsažena v prvních čtyřech kapitolách, zasazuje zkoumanou problematiku do širšího vědeckého a institucionálního kontextu. První kapitola se věnuje základnímu vymezení kriminologie a penologie s důrazem na charakteristiku vybraných druhů trestné činnosti. Druhá kapitola poskytuje nezbytný vhled do problematiky kriminality a analytického zázemí Policie ČR, analyzuje fungování současných informačních systémů a poukazuje na jejich aplikační limity. Následující třetí a čtvrtá kapitola tvoří odborný psychologický fundament práce. Zabývají se profilem pachatele, specifiky poruch osobnosti, diagnostikou psychopatie (včetně standardizovaných nástrojů jako Hare PCL-R) a podrobným rozбором sexuálních deviací, které představují klíčové kriminogenní faktory.

Na tyto teoretické základy plynule navazuje část praktická. Autor se v ní odklání od literárních rešerší a prostřednictvím dvou samostatných kvalitativních výzkumů konfrontuje teoretický koncept systému ERO s reálnými postoji odborníků z praxe. Pátá kapitola podrobně popisuje zvolený design, výzkumný vzorek a formuluje dva samostatné, na sebe navazující výzkumy. Prvním výzkumem jsou pomocí polostrukturovaných hloubkových rozhovorů analyzovány operativní potřeby zástupců I. oddělení obecné kriminality. Druhým výzkumem je dán prostor expertům z oblasti

forezní psychologie a sexuologie, kteří poskytují nezbytný kritický náhled z hlediska medicíny a etiky.

Závěrečná šestá kapitola následně předkládá detailní vyhodnocení získaných dat, komparaci odpovědí jednotlivých informantů a diskuzi nad zjištěnými výsledky. Součástí této závěrečné syntézy je rovněž snaha autora o formulaci konkrétních doporučení pro praxi, jež by představovala funkční kompromis mezi oprávněným zájmem společnosti na včasném odhalování závažné trestné činnosti a nezbytnou ochranou lékařského tajemství a lidských práv.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce je analýza využitelnosti hypotetického integrovaného informačního systému pro Policii České republiky. Tento navrhovaný systém, pracovně označený jako „ERO“ (Evidence rizikových osob), by inovativním způsobem propojoval data o spáchaných trestných činech, včetně detailních informací o „modus operandi,“ s evidencí zahrnující údaje o psychickém stavu osob, u nichž existuje potenciální riziko násilného chování. Hlavním záměrem práce je ověřit, zda by zavedení takového nástroje mohlo vést ke zkrácení doby vyšetřování a minimalizaci rizika, které pro společnost představují nebezpeční jedinci s psychiatrickou diagnózou.

K dosažení stanoveného cíle je práce rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je využita metoda literární rešerše a analýzy odborných knižních i elektronických zdrojů. Pozornost je věnována především vymezení základních pojmů z oblasti kriminalistiky, penologie a psychopatologie. Důraz je kladen na definici násilné a mravnostní kriminality, problematiku recidivy a fungování současných informačních systémů Policie ČR (ETR, CDO, Mapa kriminality). Následně jsou analyzovány specifické poruchy osobnosti, fenomén psychopatie a sexuální deviace, které mají klíčovou roli v profilování pachatelů zvláště závažné trestné činnosti.

Praktická část práce je realizována formou dvou kvalitativních výzkumů. Výzkum 1 se primárně zaměřuje na operativní potřeby Policie ČR, zatímco výzkum 2 reflektuje medicínské a etické limity očima psychologů a sexuologa. Jako stěžejní metoda sběru dat jsou zvoleny polostrukturované rozhovory s experty z aplikační praxe. Výzkumný vzorek tvoří odborníci, kteří přicházejí do přímého kontaktu s pachateli závažné trestné činnosti – konkrétně příslušník kriminální policie (specialista na násilnou trestnou činnost), forenzní psycholog a sexuolog. Cílem těchto rozhovorů je konfrontovat teoretický model systému ERO s reálnými možnostmi a potřebami praxe. Získaná data budou následně zpracována metodou syntézy, na jejímž základě budou formulována doporučení pro případnou implementaci navrhovaného systému do policejní praxe.

2 Kriminalita a její evidence

Slovo kriminalita je odvozeno z latinského „crimen“, což v překladu do českého jazyka znamená zločin. V tomto významu chápeme zločinnost jako sociální jev, který je neschválený trestním právem.¹

Zločinem se míní jednání, které je hodnoceno jako mimořádně nebezpečné pro společnost. Stabilita společnosti je závislá na opakovaném a veřejném zdůrazňování klíčových norem, bez nichž by se společnost neobešla.² Protiprávní čin je z trestněprávního hlediska klasifikován jako zločin v případě, že se jedná o úmyslný trestný čin, za který horní hranice trestní sazby přesahuje pět let odnětí svobody. Horní hranice trestní sazby pak u zvláště závažných zločinů musí činit nejméně deset let³

Kriminologická věda užívá pojmy, které při zkoumání kriminality v České republice je záhodno zmínit.

- 1) Rozsah kriminality – Množství skutků, které trestní právo kvalifikuje jako trestné činy, které jsou evidovány na určitém území za konkrétní časový úsek.
- 2) Struktura kriminality – Termín popisuje složení kriminality, tedy její členění na dílčí složky na základě rozmanitých hledisek (geografie, druh trestného činu, demografie pachatelů a recidiva).
- 3) Dynamika kriminality – Tento pojem označuje proměny, které nastaly za určité období a ovlivnily rozsah, intenzitu nebo uspořádání (strukturu) kriminality. Dlouhodobý vývoj kriminality, který se odvozuje z její dynamiky, může nabývat tří podob: snižování, zvyšování nebo neměnného stavu.

Na přiložené tabulce můžeme vidět dynamiku trestné činnosti evidovanou policií České republiky v letech 2017 až 2024.

¹ KAISER, G. *Kriminologie: Úvod do základů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 144.

² tamtéž, s. 119–120.

³ JELÍNEK, J. A KOLEKTIV. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2022., s. 33.

Tabulka 1: Kriminalita 2017–2024⁴

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	absolutní počty							
Celková kriminalita	202 303	192 405	199 221	165 525	153 233	181 991	181 417	173 322
násilná kriminalita	13 672	13 553	13 606	12 247	11 958	13 180	13 115	13 708
mravnostní kriminalita	2 363	2 655	2 733	2 605	3 049	3 290	3 201	3 396
majetková kriminalita	108 497	98 670	102 136	82 116	77 562	100 183	100 300	94 226
ostatní obecná kriminalita	25 635	26 703	27 354	25 013	24 780	27 874	28 357	26 803
hospodářská kriminalita	26 294	24 837	24 589	18 528	12 510	13 637	12 765	12 834
zbývající kriminalita	25 829	25 974	28 682	24 946	23 312	23 736	23 585	22 245

Tabulka č. 1 prezentuje statistická data o vývoji registrované kriminality v České republice v rozmezí let 2017 až 2024. Z uvedených údajů je patrné, že celková struktura trestné činnosti prochází změnami. V oblasti mravnostní kriminality data vykazují setrvalý nárůst (z 2 363 případů na 3 396). Naopak u majetkové kriminality je evidován výrazný pokles. Počet registrovaných skutků klesl z původních 108 497 v roce 2017 na hodnotu 94 226 v roce 2024. Klesající trend naznačuje přesun kriminality do jiných oblastí.

- 4) Prognózy budoucího vývoje kriminality – Kriminologie je povolána jevy a procesy nejen vysvětlovat a popisovat, ale také je předvídat. Predikční funkce kriminologie je v současnosti natolik významná, že vedla k založení prognostiky jako samostatného vědního oboru a následně k jejím aplikacím na vlastní předmět zkoumání kriminologie (kriminologická prognostika).⁵

2.1 Druhy kriminality

Kriminalita se v České republice dělí především podle jejího typu. Toto členění zahrnuje kriminalitu obecnou, hospodářskou, vojenskou a další.⁶ Pro účely práce se text dále zabývá obecnou kriminalitou a jejím dalším dělením.

⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kriminalita* [online]. Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2024-03-17]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/kriminalita?pocet=10&start=0&podskupiny=081&razeni=-datumVydani#data-a-casove-rady>>.

⁵ JELÍNEK, J. *Kriminologické teorie*. Praha: Leges, 2025, s. 13–19.

⁶ NOVOTNÝ, O; ZAPLETAL J. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 56–57.

2.1.1 Majetková kriminalita

Samotný název již prozrazuje, že majetkové trestné činy charakterizuje útok pachatele na chráněný zájem ve formě cizího majetku. Majetkové trestné činy vymezuje trestní zákoník v jeho V. hlavě zvláštní části trestního zákoníku. Majetková kriminalita zaujímá v České republice dominantní část celkové kriminality. Tento typ kriminality je ve většině případů typický pohnutkou pachatele, kterou je vlastní obohacení (např. krádež podle § 205 trestního zákoníku, zpronevěra podle § 206 trestního zákoníku, podvod podle § 209 trestního zákoníku).

2.1.2 Násilná kriminalita

Násilná kriminalita je v právu a kriminologii vymezována jako násilí, které směřuje proti fyzické nebo psychické integritě člověka, ve smyslu užití fyzického nebo psychického násilí resp. pohrůžky násilím, vůči jiné osobě. Násilné trestné činy jsou situovány v několika hlavách trestního zákoníku jako např. hlava II (trestné činy proti životu a zdraví), hlava III (trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti), Hlava IV (trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovním tajemství). Násilná kriminalita je trestním zákoníkem nejtvrději postihována. Obzvláště pak zvlášť závažný zločin vražda podle § 140 trestního zákoníku, za který lze uložit až výjimečný trest.⁷

⁷ NOVOTNÝ, O; ZAPLETAL J. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 282–265.

2.1.3 Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita a takové trestné činy zahrnují protiprávní jednání, které zasahuje do sféry svobodného rozhodování o pohlavním styku, mravního a tělesného vývoje člověka. Mimo jiné se také mravnostní kriminalita definuje jako „ukájení pohlavního pudu formami, které společnost netoleruje.“ Jde o trestné činy vyjmenované zejména v třetí hlavě zvláštní části trestního zákoníku (§ 185 – § 193b).⁸ Další dělení mravnostní kriminality je členění podle předmětu chráněného zákonem:

- 1) trestné činy proti svobodě v rozhodování o pohlavním životě (znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, sexuální útok podle § 185a trestního zákoníku, sexuální nátlak podle § 186 trestního zákoníku a další);
- 2) trestné činy ohrožující zdravý mravní a tělesný vývoj dětí (pohlavní zneužití podle § 187 trestního zákoníku, svádění dítěte k pohlavnímu styku podle § 202 trestního zákoníku, zneužití dítěte k výrobě pornografie podle § 193 trestního zákoníku a další);
- 3) trestné činy ohrožující některé mravní zásady (výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií podle § 192 trestního zákoníku, kuplířství podle § 189 trestního zákoníku a další)⁹

2.2 Recidiva

Pojem kriminální recidiva pochází z latinského „recidivus“, což v překladu znamená zpětnost, opakovanost nebo návrat, kdy tímto návratem můžeme rozumět vrácení se k páčání trestné činnosti. Tento jev představuje společenskou hrozbu, kdy se pachatel dopouští trestného činu navzdory tomu, že byl již dříve za protiprávní jednání potrestán. Pojetí kriminální recidivy je možné analyzovat z mnoha úhlů, avšak neexistuje jednotná pevně definovaná shoda na jejím obsahu, a to jak na mezinárodní úrovni mezi státy, tak ani v rámci různých vědeckých disciplín.¹⁰

⁸ NOVOTNÝ, O; ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2008, s. 282–265.

⁹ JELÍNEK, J. A KOLEKTIV. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2022, s. 297–302.

¹⁰ MAREŠOVÁ, A. *Pachatelé trestných činů. K problematice jejich osobnosti a vybraných typologií*. Praha: IKSP, 1994. s. 8.

2.2.1 Kriminologické pojetí recidivy

Kriminologické studium recidivy se soustředí na zkoumání jejich příčin (jak vnějších faktorů, tak i těch plynoucích z osobnosti pachatele), na způsoby, jak ji účinně předcházet, a na hodnocení, jak efektivní jsou ukládané tresty. Institut pro kriminologii a sociální prevenci považuje míru recidivy za hlavní indikátor úspěšnosti či neúspěšnosti trestních sankcí.¹¹ Pro trestní právo je klíčové, zda byl pachatel již dříve pravomocně odsouzen. Naproti tomu kriminologie bere v úvahu jako mezník mezi trestnými činy i jakýkoli pokus o nápravu, který proběhl mimo systém trestního soudnictví (např. dobrovolná léčba či intervence).¹²

2.2.2 Penologické pojetí recidivy

Penologický, laicky řečeno vězeňský, pojem recidivy je naplněn až po opakovaném odsouzení k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody. Trest odnětí svobody již dávno neslouží k odplatě za spáchaný trestný čin, ale k nápravě odsouzeného. Nápravná opatření se soustředí na to, aby si odsouzený osvojil nové, žádoucí chování a získal kompetence pro řádný život po propuštění. Konkrétně jde o posílení jeho smyslu pro odpovědnost, budování etických a pracovních návyků, eliminaci škodlivých zlovyků a nalezení reálných životních cílů.¹³ Přirozeně se zde nabízí otázka, z jakého důvodu je vliv nápravně výchovných opatření na velký počet pachatelů nedostatečný, což vede k jejich opakované trestné činnosti.

¹¹ ROZUM, J. a kol. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020, s. 152.

¹² SUCHÝ, O. a kol. *Osobnost pachatele, Díl I*. Praha: VÚK, 1986, s. 90.

¹³ MEZNÍK, J; KALVODOVÁ, V; KUČTA, J. *Základy penologie*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 7.

Tabulka 2: Výkon trestu ¹⁴

Kolikrát ve výkonu trestu	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
0x	5 164	813	5 977	33,73%
1x	3 530	359	3 889	21,95%
2x	2 209	163	2 372	13,39%
3x	1 642	92	1 734	9,79%
4x	1 140	48	1 188	6,70%
5x	832	28	860	4,85%
6x	562	18	580	3,27%
7x	395	10	405	2,29%
8x	230	10	240	1,35%
9x	187	5	192	1,08%
10x	104	1	105	0,59%
více než 10x	173	4	177	1,00%
Celkový součet	16 168	1 551	17 719	100,00%

V tabulce č. 2 lze dopočítat, že více než 66 procent odsouzených ke dni 31. 12. 2024 bylo ve výkonu trestu odnětí svobody opakovaně.

2.2.3 Trestněprávní pojetí recidivy

Trestněprávní recidiva tvoří v kriminalitě zvlášť závažnou kategorii, protože je nebezpečná jak kvůli své podstatě a dopadům, tak kvůli osobám, které ji páchají a u kterých se projevuje hluboké asociální smýšlení. Zrušený trestní zákon (č. 140/1961 Sb.) obsahoval institut zvlášť nebezpečných recidivistů. Soudní konstatování o zvlášť nebezpečné recidivě pachatele mělo za přímý důsledek to, že zákonem stanovená trestní sazba vězení byla podstatně navýšena. S nástupem „nového“ trestního zákona (40/2009 Sb.), byla v tomto kategorie „zvlášť nebezpečný recidivista“ zrušena. V zákoně je však zachována možnost mimořádně navýšit trest odnětí svobody u pachatele, který se po předchozím potrestání za zvlášť závažný zločin, tohoto dopustil opakovaně.¹⁵

¹⁴ *Statistická ročenka vězeňské služby ČR za rok 2024*. Dostupná z WWW: <www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2024.pdf>.

¹⁵ MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté: (charakteristika, projevy, možnosti trestní justice)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. s. 8–9.

2.3 Informační systémy Policie ČR

Policií České republiky je v současné době využívána celá řada užitečných a propracovaných informačních systémů. Následuje představení těch systémů, které by mohly sloužit jako klíčové zdroje dat pro fungování navrhovaného modelu ERO.

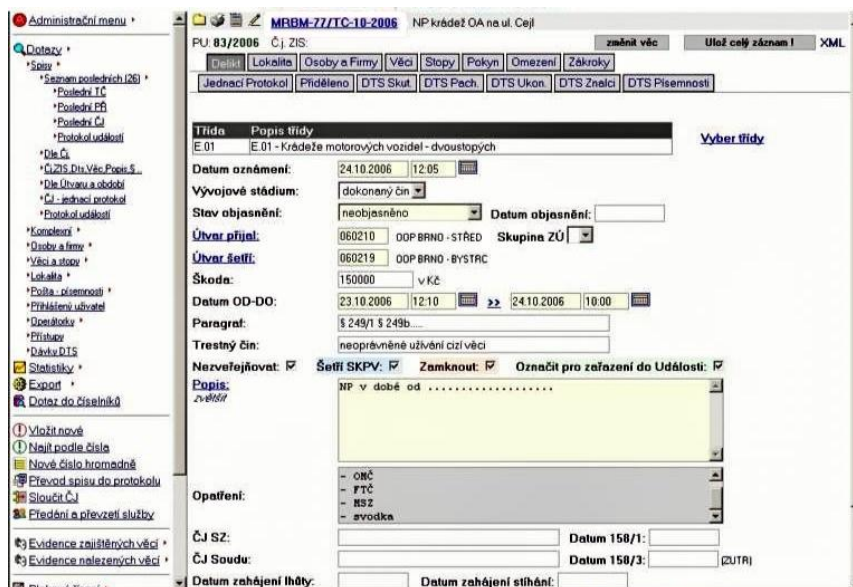
2.3.1 ETŘ (Evidence trestního řízení)

Spuštění do zkušebního provozu IS ETŘ nese datum 1. 1. 2006, při čemž byl nasazen v rámci Krajského ředitelství policie Východočeského kraje. Plné nasazení v rámci celé republiky bylo realizováno o rok později. Tento informační systém je využíván PČR v souladu s platnými zákony a umožňuje evidenci, digitální správu dokumentů a to jak ručním zadáváním, tak automaticky.¹⁶ Zjednodušeně řečeno, veškeré spisové materiály, které jsou prověřovány policií, existují jak v papírové podobě, tak v elektronické a to právě v systému ETŘ. Vzhled ETŘ se do dnešní doby příliš nezměnil, ačkoli početnými aktualizacemi přibyly nové informační systémy a funkcionality.

Systém ETŘ pracuje s různými omezeními v rámci oprávnění přístupů k informacím. Například řadový policista ze Středočeského kraje se nedostane k náhledu do spisových materiálů vedených v krajském ředitelství Jihočeského kraje. Dále po spisovém ukončení prověřovaného případu, se k elektronicky vedeným formulářům nedostane jiný policista, než hlavní zpracovatel spisu.

¹⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 66/2014, o informačním systému ETŘ*. Praha, 2014.

Obrázek 1: Vzhled ETŘ při spuštění v roce 2007¹⁷

2.3.2 CDO (Centrální databáze objektů)

Hlášením o zřízení evidence podle § 86 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, se v roce 2011 zřídil systém CDO, jakožto nástroj pro koordinování postupu Policie České republiky při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů, zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti včetně pátrání po osobách a věcech a zajištění bezpečnosti České republiky tím, že se na jednom místě soustředí údaje o objektech, které jsou vedeny v lokálních databázích informačního systému. Zjednodušeně řečeno, jedná se o velmi obsáhlou databázi osob, věcí, kontaktních údajů včetně adres a v neposlední řadě prověřovaných případů PČR. Systém CDO pak umožňuje dohledat přes určitou osobu informace o tom, pro jaké protiprávní jednání byl prověřován, kde byla adresa jeho trvalého či přechodného pobytu, kontaktní údaje a další podrobné informace. Zásadním rozdílem a zároveň výhodou systému CDO ve srovnání se systémem ETŘ je skutečnost, že tento systém postrádá omezení ve smyslu prověřujících krajských ředitelství. Policista s přístupem do systému, je schopen jej vytěžít v rámci celé České republiky.

¹⁷ JANDÁK P. *Elektronický spis a jeho řešení ze strany Policie České republiky*. Článek dostupný na WWW: <<http://cvis.cz/hlavni.php?stranka=novinky/clanek.php&id=713>>.

Koncept zamýšleného systému ERO ovšem naráží na skutečnost, že registr CDO postrádá dvě základní funkcionality:

1) Propojení s mapou. IS Mapa kriminality je mimochodem v provozu a je hojně využíván policisty. Problematika je rovněž rozebírána v následujícím textu.

2) Opačné vytěžování systému. Systém jak již bylo popsáno, je možné vytěžit ve smyslu zadání osob, kdy se dostaneme k informacím, pro jaké případy jsou prověřovány a na jakých se zdržuje nebo v minulosti zdržoval adresách. Nikoliv ovšem v obráceném pořadí. Systému tedy chybí funkcionalita zadání adresy či typu prověřovaných případů, aby se policista dostal k osobám, které na adrese žijí či pro takový případ byly prověřovány.

2.3.3 IS Kontrola

Tento informační systém byl navržen zejména pro mobilní přístup policistů, zprvu prostřednictvím služebních smartphonů, které se následně změnilly na tablety s označením „MBP“ (mobilní bezpečná platforma). V praxi má pak systém jednoduché využití. Při kontrole osoby, policista zadá přes tuto platformu osobu, kterou ztotožní prostřednictvím CRO (Centrální registr obyvatel) a následně k tomuto uvede další podrobnosti, jako je lokalita kontrolované osoby, vozidlo ve kterém osoba jela či jej dokonce řídila. Systém IS Kontrola lze samozřejmě vytěžovat zpětně a zjistit tak, kde byla určitá osoba kontrolována hlídkou Policie ČR.

Jedná se tak o další informační systém, který excelentně doplňuje možnosti využití pro potenciální, komplexní systém, který by mohl kromě údajů z CDO a ETR obsahovat i záznamy o kontrole jednotlivých osob.

2.3.4 IS Mapa kriminality

Informační systém mapa kriminality vznikl jako pilotní projekt, který byl připravován od roku 2019. Zprvu je třeba zmínit, že se nejedná o totožný systém, který je dostupný veřejnosti na internetových stránkách www.kriminalita.policie.gov.cz. Daný projekt se odehrává ve třech různých verzích.

1) Mapa kriminality pro veřejnost – Zobrazuje statisticky evidované trestné činy a přestupky registrované policií. Tato verze však z důvodu ochrany osobních

údajů neobsahuje přesnou lokalizaci skutků ani jejich detailní popis, data jsou generalizována.

- 2) Mapa kriminality pro vybrané obce – Tato verze je určena pro potřeby samospráv. Kromě dat od Policie ČR umožňuje obcím evidovat a analyzovat i vlastní přestupkovou agendu. Tyto komplexní informace jsou následně využívány pro efektivní řízení bezpečnosti, plánování činnosti hlídek či rozvoj městské infrastruktury.
- 3) Mapa kriminality pro PČR – Představuje interní nástroj policie nezbytný pro predikci kriminality a taktické rozhodování. Oproti veřejné či obecní verzi obsahuje kompletní, neanonymizovaná data, včetně přesné lokalizace místa činu, právní kvalifikace a vazby na číslo jednací v systému ETR.

Jak uvedl v tu dobu 1. náměstek policejního prezidenta genmjr. Martin Vondrášek „*Hlavním cílem ve všech rovinách mapy kriminality je dále snižovat kriminalitu v České republice, zvyšovat její objasněnost, cíleně plánovat policejní hlídky a preventivní opatření do těch skutečně nejrizikovějších míst.*“¹⁸

Na základě každodenní praxe s využíváním mapy kriminality lze potvrdit, že je skvělým nástrojem pro vytěžování a získávání potřebných informací. Z uvedeného vyplývá, že zde existuje nevyužitý potenciál v podobě chybějící funkcionality vytěžování v podobě příkazu: „Najdi mi osoby, které se v minulosti dopustily loupežného přepadení, mají trvalý či současný pobyt na Praze I nebo zde byly v předchozím kalendářním měsíci kontrolovány hlídkou policie.“ Tento příklad je nutné brát s rezervou. Použitím dalších filtrů by pak bylo možné zúžit počet výsledných osob, například upřesněním pohlaví, věku, národnosti atd.

Závěrem této kapitoly je nutné zdůraznit, že pro potenciální systém ERO, je z policejního hlediska vše připraveno a jednotlivé systémy fungují. Fungují, ovšem bohužel každý zvlášť a neumí mezi sebou komunikovat.

¹⁸ DLUBALOVÁ, K. A plk. RENDLOVÁ, K. *Ministerstvo vnitra a Policie ČR zveřejňují mapy kriminality*. 2020. Článek dostupný na WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/mapy-budoucnosti-prinesou-vetsi-bezpecnost-do-obci-a-mest.aspx>>.

3 Kriminalistická psychologie

Kriminalistická psychologie nachází hlavní využití především v rámci přípravného trestního řízení. Identifikace a následné usvědčení osoby, která spáchala trestný čin, představuje zvláštní okruh problémů. Tyto jsou řešeny pomocí klíčových úkonů trestního řízení, mezi které patří například výslech, konfrontace, rekognice nebo rekonstrukce na místě činu. Orgány činné v trestním řízení musí být připraveny nejen po právní a odborné stránce, ale zároveň je pro ně stále důležitější mít praktické psychologické znalosti a dovednosti. Trestní řád umožňuje si v komplikovaných kauzách vyžádat odbornou asistenci psychologa, který může působit jako konzultant, nebo jako soudní znalec.¹⁹

3.1 Trestný čin a motivy vedoucí k jeho spáchání

Zjištění motivace násilného trestného činu představuje zásadní prvek ve vyšetřovacím procesu. Objasnění motivace pachatele nám s největší pravděpodobností umožní odhalit důvod spáchání trestného činu a jeho vnitřní pohnutky. Motivace ke spáchání trestného činu je pak v mnohých případech zásadní pro samotnou kvalifikaci (úmysl x nedbalost).²⁰

3.1.1 Motivace trestného činu jako psychologický problém

Zprvu je třeba zmínit, že psychologie je, navzdory odlišným teoretickým pohledům, jednotná v tom, že je nutné rozlišovat mezi pojmy motiv a motivace. Termín motivace slouží k označení výhradně dynamického procesu, který vede ke vzniku, stabilizaci a orientaci chování jedince. Motiv označuje výhradně vnitřní pohnutky neboli příčiny jednání, které vycházejí z nitra člověka.²¹

Orgány činné v trestním řízení, psychologové i soudní znalci mají při hodnocení motivace nelehký úkol. Neexistuje totiž jednotná teorie motivace, o kterou bychom se mohli ve forenzněpsychologické praxi opřít. V rané fázi prověřování vyvozujeme motivaci pachatele především z indicií, které nám poskytuje místo činu. Analýza

¹⁹ GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 12.

²⁰ tamtéž, s. 20.

²¹ ČÍRTKOVÁ, L., *Policejní psychologie*. Praha:Portál, 2000, s. 117–118.

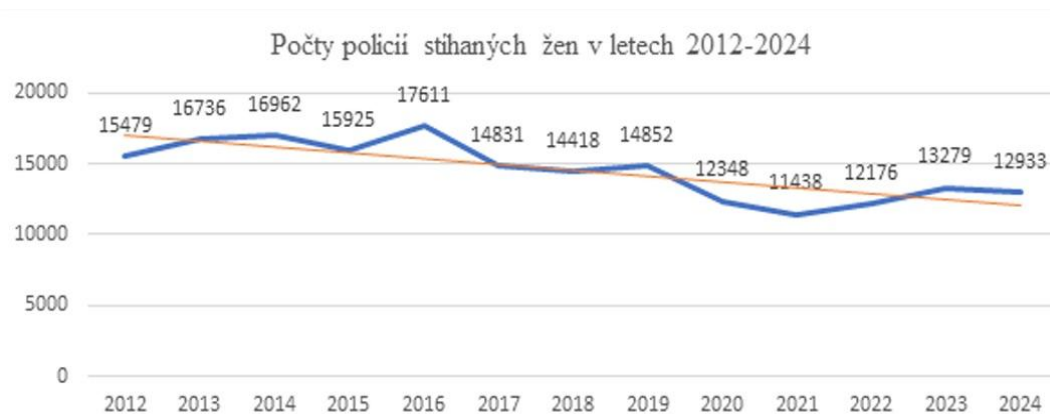
motivace je také samostatným krokem při vytváření psychologického profilu neznámého pachatele (blíže kapitola 3.2).²²

3.1.2 Vybrané sociodemografické a osobnostní charakteristiky pachatelů násilné trestné činnosti

Individuální rysy jedince, který se dopustil závažného trestného činu, a to jak ve smyslu demografickém (věk, vzdělání) tak i psychologickém, jsou determinující pro forenzní interpretaci skutku. Tyto charakteristiky mají totiž přímý vliv na modus operandi (způsob provedení) a na specifika zanechaná na místě činu. Všechny tyto poznatky hrají roli v rámci pátrání po pachatelích. Níže jsou uvedeny některé z těchto charakteristik:

- 1) Pohlaví – Obecně platí, že trestnou činnost častěji páchají muži a zvláště závažných zločinů tomu není jinak.²³

Graf 1: Počty policíí stíhaných žen v letech 2012–2024²⁴

Z celkového počtu stíhaných nebo vyšetřovaných pachatelů v roce 2024 činily ženy cca 17 %. Kriminologické údaje dlouhodobě potvrzují, že ženy dominují především v oblasti majetkové kriminality. Je však nutné zdůraznit, že v posledním období se mění motivační faktory, kdy je tato činnost čím dál více

²² GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 21–22.

²³ tamtéž s. 28–29.

²⁴ Graf počet policíí stíhaných žen v letech 2012–2024. *Interní statistiky Policie České republiky*.

sekundární drogovou kriminalitou, sloužící k zajištění prostředků na obstarání návykových látek.²⁵

- 2) Sociokulturní charakteristiky – Prostředí, které akceptuje nebo považuje násilí za oprávněný prostředek k dosažení cílů, typicky vykazuje zvýšenou míru násilné kriminality. Kriminologické studie opakovaně poukazují na to, že počet stíhaných pachatelů zvláště závažného zločinu vražda je vyšší mezi příslušníky sociálně slabších skupin obyvatelstva. Sociokulturní charakteristiky jsou ovšem také o multikulturních společnostech.²⁶ V přiložené tabulce můžeme vidět nejen počty ale i procentuální podíl na trestné činnosti ze strany cizinců v letech 2020–2024.

Tabulka 3: Počty skutků spáchaných cizinci leden–prosinec 2020–2024²⁷

ČR – počty skutků spáchaných cizinci (+ stíhané osoby)
leden - prosinec 2020 - 2024

veličina	2020	2021	2022	2023	2024	rozdíl 2023/2024
registrované skutky celkem	165 525	153 233	181 991	181 417	173 322	-8 095
z toho objasněno	77 786	72 493	81 474	82 992	78 178	-4 814
z toho spácháno Čechy	71 700	66 464	73 385	74 248	69 208	-5 040
z toho spácháno cizinci	6 350	6 340	8 427	9 134	9 441	307
tj. % z registr. skutků*	3,84	4,14	4,63	5,03	5,45	0,42
stíhané osoby celkem	75 405	69 749	75 474	79 356	75 825	-3 531
z toho Češi	68 635	62 938	67 259	69 618	66 360	-3 258
z toho cizinci	6 367	6 434	7 897	9 345	9 113	-232
tj. % ze stíhaných os.	8,44	9,22	10,46	11,78	12,02	0,24

stát	2023		2024		
	počet	% *	počet	% *	
UKR	3 477	4,38	UKR	3 842	5,07
SVK	2 561	3,23	SVK	2 348	3,10
POL	425	0,54	POL	381	0,50
ROU	375	0,47	ROU	371	0,49
MDA	356	0,45	VNM	281	0,37

UKR nárůst o 9,6 % (stíhané osoby)

MDA = Moldavská republika, POL = Polská republika, ROU = Rumunsko, SVK = Slovenská republika, UKR = Ukrajina, VNM = Vietnamská socialistická republika
* podíl na stíhaných osobách celkové kriminality

- 3) Kognitivní a sociální rysy pachatelů – Kriminologické nálezy naznačují, že výrazná část jedinců, kteří se dopouštějí obzvláště závažné násilné kriminality, vykazuje intelektové deficity. Tato zjištění se nejčastěji týkají pásma hraničního intelektu (mentální subnormy), tedy hodnot IQ pod 90.

²⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Interní statistiky Policie České republiky*.

²⁶ GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 29–30.

²⁷ Policie České republiky. *Vývoj registrované kriminality v roce 2024*. Článek dostupný na WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2024.aspx>>.

- 4) Agrese a agresivita – Agresivita není sama o sobě jednáním, ale spíše potenciálem k vykonání činu s agresivními znaky. Základním znakem agrese je, že se jedná o formu chování s explicitním úmyslem, která je vědomě namířena k tomu, aby způsobila újmu a cíleně poškodila jiného jedince.²⁸

3.2 Psychologické profilování pachatele

Psychologický profil pachatele slouží k deduktivnímu určení charakteristik neznámé osoby, která spáchala trestný čin. Tento analytický proces je prováděn specialistou a vychází z pečlivého studia všech dostupných důkazů s cílem specifikovat psychické, sociální a demografické znaky pachatele.²⁹

3.2.1 Genetická predispozice a vlivy prostředí

Vliv psychosociálního vývoje – Psychosociální vývoj představuje sled vývojových fází, během kterých dochází k utváření duševní i tělesné stránky člověka. Tento komplexní proces je klíčovým tématem psychologických teorií, které poukazují na jeho zásadní vliv na osobnost. Je však důležité zdůraznit, že samotný psychosociální vývoj není možné považovat za kriminogenní faktor.³⁰

Vliv rodiny – Existuje mnoho názorů světově známých psychologů na vliv rodiny a následné formování osobnosti jedince.

Zakladatel psychoanalýzy, Sigmund Freud, zastával názor, že hraje počáteční pětileté období života jedince zásadní roli v utváření jeho budoucí osobnosti. Vyslovil také tezi, že kritický raný vývoj zahrnuje řadu stadií, které musí dítě úspěšně dokončit. Neúspěch nebo dysfunkce v kterémkoliv z těchto vývojových mezníků, má podle Freuda nevratné důsledky pro budoucí osobnost jedince. Psychoanalytický přístup naznačuje, že prakticky veškerá dospělá psychopatie je důsledkem kritických traumatických incidentů, které se odehrály v nejranější fázi vývoje osobnosti.³¹

²⁸ GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006, s. 31–32.

²⁹ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I. a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020, s. 223.

³⁰ FIRŠTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk, 2014, s. 48–61.

³¹ HAGGBLOOM, S. J. *The 100 Most Eminent Psychologists of the 20th Century*. 2002, s. 139–152.

John Bowlby tvrdil, že dítě s narušeným běžným vývojem během prvních pěti let svého života, může trpět mateřskou deprivací a být náchylné k psychickým problémům po zbytek života.³²

Tým pod vedením Davida P. Farringtona provedl výzkum na vzorku 411 londýnských chlapců z dělnického prostředí, sledující jejich životní dráhu, aby určil příčiny kriminality. Zjištění odhalila soubor predisponujících faktorů (jako jsou nízká ekonomická situace rodiny a špatné rodičovské návyky). Studie zdůrazňuje, že budoucí chroničtí delikventi často projevují antisociální chování už v mládí a v dospělosti vykazují horší sociální výsledky. Výzkum je klíčový pro prevenci, jelikož umožňuje identifikovat ohrožené jedince pro cílenou pomoc.³³

Vliv prostředí – Patricia Mayhew (britská kriminoložka a státní úřednice) a její spolupracovníci zveřejnili vysoce odbornou zprávu nazvanou „Zločin jako příležitost“, která zastává názor, že pro pochopení mnoha kriminálních činů je nejlepší se zaměřit na studium jednotlivých deliktů a na to, jaké příležitosti pro trestnou činnost nabízí různé vnější prostředí. Práce naznačuje, že zatímco některé lokality jsou téměř ideálním prostředím pro kriminalitu, jiné jsou tak dobře zabezpečené, že páchání trestných činů je zde extrémně obtížné. Mayhew navrhuje, že účinná prevence kriminality by měla začít omezováním těchto příležitostí, namísto soustředění se výhradně na psychologické motivace pachatelů. Je zjevné, že existují místa, která jsou s kriminalitou neodmyslitelně spojená, zatímco jiná nikoli. Policie i pojišťovny si uvědomují, že v rámci měst existují zóny s výrazně vyšším rizikem, že zde dojde k trestnému činu. Část tohoto rozdílu je spojena s rozmanitými možnostmi, které dané prostředí nabízí. Je však třeba být opatrný: ačkoliv určitá místa kriminalitu podporují, mohou si také vybudovat špatnou pověst, která následně přitahuje lidi s vyšší inklinací k páchání trestné činnosti. Jako příklad uvádíme novou hospodu, jejíž špatné zabezpečení a design vyvolávají rvačky. Pověst podniku pak přiláká ty, kteří konflikt vyhledávají a odradí klidné návštěvníky. Pro výzkumníky je pak obtížné rozlišit, jaký podíl na vysoké míře kriminality má samotné prostředí a jaký podíl má typ lidí, kteří ho navštěvují.³⁴

Vliv závislosti na alkoholu a drogách – Navzdory statisticky významným a rozsáhlým škodám, které v populaci způsobuje legální alkohol má široká veřejnost tendenci vnímat nelegální psychoaktivní látky jako urgentnější a morálně závažnější

³² BOWLBY, J. *Vazba, teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. 2023, s. 180.

³³ AINSWORTH, P. *Offender Profiling and Crime Analysis*. Portland: Willan Publishing, 2001, s. 31.

³⁴ tamtéž, s. 40.

společenský problém. Toto rozdílné vnímání odráží spíše sociální, kulturní a právní rámec, než objektivní dopady na veřejné zdraví a bezpečnost. Rozdíl v percepci je zakořeněn v několika klíčových faktorech, jako je legální a kulturní zakořenění alkoholu v České republice, mediální senzacechtivost nebo kriminalizace a stigmatizace nelegálních drog. Ve skutečnosti však psychoaktivní látky představují stejně významný a rozšířený společenský problém jako legálně dostupný alkohol. Kvalitní a systematická prevence se jeví jako hlavní cesta k řešení problémů se závislostmi. Primární prevence by měla být pravidelně cílena na mladistvé a zahrnovat podpůrné programy s reálnými příběhy, aktivní diskuse a neustálý dohled ze strany rodičů a školních pracovníků (psychologů, poradců). Je klíčové, aby tito dospělí měli alespoň základní odborné znalosti o problematice. Dále je nezbytné zajistit kvalitní sekundární a terciální péči, tedy dostatečné poradenství, léčbu a rehabilitaci. K tomu je nutná trvalá finanční podpora státu pro nezávislá zařízení poskytující tyto služby.³⁵

3.2.2 Individuální faktory pachatele

Motiv a kognitivní procesy jsou ústředními individuálními faktory při tvorbě profilu pachatele. Při vyšetřování trestného činu je nutné zjistit pohnutku, která vedla k jeho spáchání. Trestné činy se liší od impulzivních aktů po promyšlené, organizované akce, kde pachatel systematicky odstraňuje tělo a maže veškeré stopy.

Motivace pachatele – proces, který probíhá částečně vědomě a částečně nevědomě. Můžeme ji rozdělit na dva klíčové faktory, které spouští akci:

- **Motivy** jsou vnitřní pohnutky, které vycházejí z psychiky jedince. Patří sem například potřeby, emoce, zájmy, představy a fantazie.
- **Incentivy** jsou naopak vnější podněty, které usměrňují chování člověka (například pachatele). Může jít o provokaci ze strany oběti nebo o lákavou, nerizikovou příležitost (např. ukrást něco cenného).³⁶

Záměr pachatele zůstává v průběhu páchaní trestného činu konstantní, avšak jeho pohnutky podléhají dynamickým změnám. Bezprostředně po činu zpravidla dominuje obava z odhalení, což vede ke snaze odstranit důkazy či ukrýt tělo oběti. V některých případech se však může projevit snaha o provokaci, kdy je tělo záměrně

³⁵ KUCHTA, J. VÁLKOVÁ, H. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 436–450.

³⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie, 3.vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2013, s. 80.

zanecháno na viditelném místě. Motivace sice vychází primárně z jednoho zdroje, v čase se však proměňuje a pachatel si jí ani nemusí být plně vědom.³⁷

Výše uvedené poznatky potvrzují, že profilování slouží především jako nástroj vyšetřování, který zužuje okruh podezřelých. Aby však bylo možné správně interpretovat zanechané stopy jako „podpis“ konkrétního typu osobnosti, je nutné rozumět mentálním procesům, které toto jednání řídí.

³⁷ BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I. a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020, s. 50.

4 Psychopatologie

Tyto mentální procesy jsou často ovlivněny duševní poruchou či abnormalitou. Psychopatologie nám poskytuje terminologický a diagnostický rámec pro pochopení toho, co vede jedince k páčání extrémního násilí.

Emoční nestabilita, projevující se pocity úzkosti, smutku či hněvu, je běžnou součástí lidské zkušenosti. Dosažení životní spokojenosti je v současné době, charakteristické překotným technologickým a sociálním vývojem, značně komplikované. Tradiční hodnotové systémy a instituce (práce, rodina, víra) ztrácejí svou pevnou normativní funkci, kterou plnily pro předchozí generace. Absence těchto jistot pak vede k tomu, že se téměř každý jedinec v průběhu života potýká s pocity osamělosti, zoufalství a pochybnostmi o sobě samém.³⁸

4.1 Norma vs. Abnormalita

Vymezení hranice mezi normou a abnormalitou patří k nejkompexnějším a zároveň nejdůležitějším otázkám v oblasti psychologie a psychiatrie. Tento koncept není neměnný ani černobílý. Jde spíše o plynulý přechod, který se vyvíjí v závislosti na společnosti, době a vědeckém poznání. Následující kapitola se zabývá definicí normality z hlediska funkčního i ideálního a analyzuje, v jakém okamžiku se odchylka od běžného průměru stává patologií vyžadující intervenci.

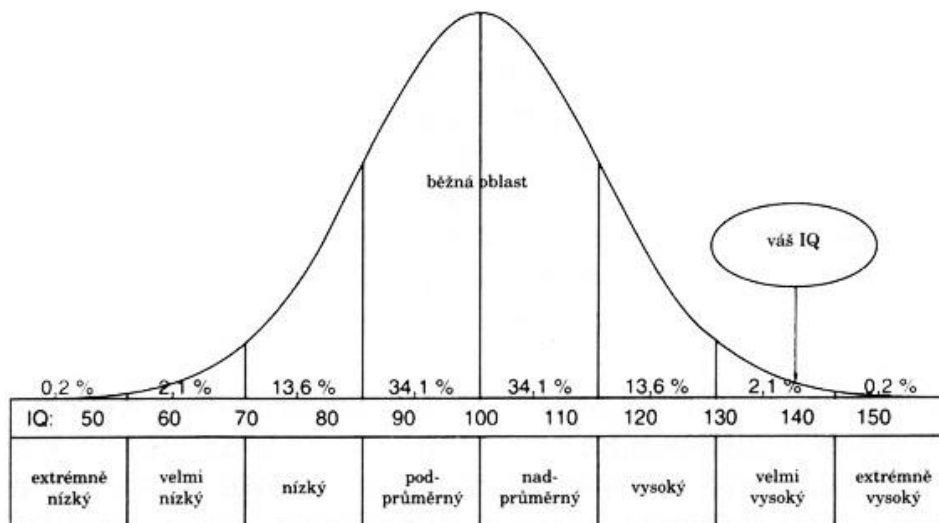
4.1.1 Abnormalita

Neexistuje všeobecný souhlas v tom, co je abnormalita, ale většina pokusů o její definici je založena na jedné nebo více následujících definicích.

Odchylka od statistické normy – Mnoho vlastností, jako jsou výška, váha a inteligence nabývají v populaci řady hodnot. Většina lidí spadá do střední oblasti inteligence, zatímco málo jedinců je abnormálně inteligentních a naopak. Ale podle této definice by osoba, která je mimořádně inteligentní nebo mimořádně šťastná, byla klasifikována jako abnormální. Jako ilustraci této teorie použijeme Gaussovu křivku:

³⁸ ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, s. 524.

Obrázek 2: Inteligenční Gaussova křivka ³⁹

Definování abnormálního chování tedy nemůže brát v úvahu výhradně statistickou četnost.

Odchylka od sociální normy – představuje soubor sdílených očekávání a pravidel, která regulují chování jedince ve společnosti. Z psychologického hlediska je klíčová míra, do jaké je jedinec schopen tato pravidla vnímat a řídit se jimi. Porušování sociálních norem (deviace) je v diagnostice často jedním z hlavních indikátorů psychopatologie, ačkoliv je nutné vždy zohlednit kulturní a situační kontext daného chování. Například příslušníci jistých afrických kmenů nepovažují za neobvyklé slyšet hlasy, když nikdo ve skutečnosti nemluví, ale takové chování by ve většině společností bylo považováno za abnormální.⁴⁰

4.1.2 Normalita

Definovat normalitu je ještě mnohem složitější než definovat abnormalitu, ale většina psychologů by souhlasila s tím, že následující vlastnosti jsou indikátorem duševního zdraví.

1. Přiměřené vnímání reality – Normální jedinci jsou poměrně realističtí při odhadování svých reakcí a schopností a při interpretaci toho, co se děje ve světě kolem nich

³⁹ Inteligenční Gaussova křivka dostupná na WWW: <<https://magazin.mensa.cz/inteligence-a-jeji-mereni/>>.

⁴⁰ ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, s. 525.

2. Schopnost ovládat své chování – Normální jedinci jsou přiměřeně přesvědčení o své schopnosti ovládat svoje chování. Příležitostně se mohou chovat impulzivně, ale když je to nutné, jsou schopni ovládat své sexuální a agresivní pudy.
3. Sebeúcta a akceptace – Dobře přizpůsobení lidé mají přiměřené sebevědomí a cítí se příjemně s lidmi kolem sebe. V přítomnosti druhých lidí se cítí dobře a jsou schopni chovat se spontánně v různých společenských situacích.
4. Schopnost vytvářet citové vazby – Normální lidé jsou schopni s ostatními lidmi vytvářet blízké a uspokojivé vztahy. Jsou vnímaví vůči pocitům druhých lidí a nemají přílišné požadavky na ostatní, aby uspokojovali své potřeby.
5. Činorodost – Dobře přizpůsobení lidé jsou schopni uplatnit svoje schopnosti v čínorodé aktivitě. Mají rádi život a nepotřebují se nutit do plnění požadavků běžného života.⁴¹

Klasifikace abnormálního chování – Většina odborníků ve Spojených státech využívá ke klasifikaci duševních onemocnění páté vydání Diagnostického a statistického manuálu (DSM-5). Tento systém je v zásadních rysech v souladu s mezinárodními standardy stanovenými Světovou zdravotnickou organizací.⁴² V Evropě, tedy i v České republice se používá Mezinárodní klasifikace nemocí, 10 revize (MKN-10). V praxi se často používají společně, protože české verze manuálů obsahují propojení mezi oběma systémy, když se liší v přístupu a diagnostice.

Obecná definice abnormálního chování se sice soustředí na odchylky od sociálních norem, v klinické praxi je však klíčovým kritériem narušení funkčnosti. To nás přivádí k problematice poruch osobnosti, které představují jeden z nejkompexnějších příkladů abnormálního prožívání a chování. Tyto hluboce zakořeněné vzorce nejsou pouze reakcí na stres, ale prostupují celou osobností člověka. Následující kapitola detailně analyzuje tyto strukturální odchylky a jejich klasifikaci.

⁴¹ ATKINSON, Rita L. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003, s. 526.

⁴² tamtéž, s. 527.

4.2 Poruchy osobnosti

Každý člověk disponuje unikátní strukturou osobnosti, která je v čase stálá a řídí jeho reakce na vnější podněty. Pokud jsou určité povahové rysy extrémně zvýrazněné nebo naopak potlačené, osobnost jako celek sice nadále funguje stabilně, ale její výstupy se míjejí s očekáváním společnosti. Lidé s takto strukturovanou osobností reagují na všední podněty atypicky. Právě tyto odchylky jsou podstatou poruch osobnosti a zdrojem následných subjektivních potíží i objektivních životních komplikací.⁴³

4.2.1 Vrozené poruchy osobnosti

Pokud hovoříme o poruchách osobnosti, máme na mysli situace, kdy člověk kvůli změnám ve své psychice vnímá svět, přemýšlí a chová se jinak, než je běžné. Tyto odlišnosti mohou být trvalou součástí jeho povahy, ale někdy může jít jen o dočasné výkyvy. Nejvýznamnější druhy vrozených poruch osobnosti si nyní podrobněji rozebereme:⁴⁴

1) Paranoidní porucha osobnosti – Pro tuto poruchu osobnosti je charakteristická neopodstatněná podezřívavost a sklon k silné vztahovačnosti. Jedinec přikládá reakcím okolí přehnaný význam a chová k lidem hlubokou, často iracionální nedůvěru.

Odlišnost emočního prožívání – Emočnímu světu lidí s paranoidní poruchou dominují negativní pocity, podrážděnost a trvalé napětí pramenící z hluboké nedůvěry k okolí. Kvůli vztahovačnosti a pocitu neustálého ohrožení zůstávají stále ve střehu, což jim znemožňuje se uvolnit a prožívat radost či vnitřní pohodu.

Odlišnost uvažování – Zkreslené vnímání reality vede u těchto jedinců k chybné interpretaci situací, přeceňování vlastních schopností a extrémní vztahovačnosti. Kritiku či neúspěch vnímají jako útok nebo spiknutí okolí, nikoliv jako vlastní chybu. Tento postoj často ústí do boje za domnělá práva a pocitu trvalé křivdy, což narušuje jejich vztahy a začlenění do společnosti.

⁴³ OREL, M. a KOLEKTIV. *Psychopatologie: Nauka o nemocech duše, 3., aktualizované a doplněné vydání*. Grada Publishing, 2020.

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012. s. 518–519.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Mezilidské vztahy lidí s paranoidní poruchou zásadně trpí jejich trvalou nedůvěrou a nepřátelstvím, což vede k sociální izolaci v soukromém i profesním životě. Partnerství ničí chorobnou žárlivostí a v práci selhávají kvůli neschopnosti spolupráce a neústupnému vymáhání svých domnělých práv. Okolí je vnímá jako konfliktní a odmítá je, na což tyto jedinci často reagují únikem k rigidnímu řádu či fanatismu.⁴⁵

Souhrnem těchto odlišností můžeme dojít k predispozicím pro páchaní trestných činů. Lidé s paranoidní poruchou osobnosti vnímají okolí jako hrozbu a mají potřebu se bránit nebo provádět preventivní útoky. Pokud si chybně vyloží nevinnou situaci jako útok na svou osobu, mohou reagovat agresivně v domnělé nutné obraně. Dále je pro tuto poruchu osobnosti typická chorobná žárlivost a podezíravost, což může vést ke kontrolování partnera a narušování jeho soukromí, což může vyvrcholit až k naplnění skutkové podstaty trestného činu nebezpečného pronásledování.

- 2) **Schizoidní porucha osobnosti** – Lidé s touto poruchou se vyznačují extrémní uzavřeností do vnitřního světa a citovou otupělostí. Jedinec je lhostejný k vnějšímu dění a nevykazuje potřebu sociálních vazeb.

Odlišnost emočního prožívání – Pro schizoidní osobnost je typické výrazný útlum a ochuzení emocí, což se projevuje vnitřním chladem a neschopností prožívat radost. Tito lidé působí na okolí lhostejně, udržují si odstup a nedokážou projevovat vřelost, lásku ani jiné city k druhým.

Odlišnost uvažování – Schizoidní jedinci se izolují ve svém vnitřním světě fantazie a vlastních úvah, přičemž o vnější realitu nejeví zájem. Jejich myšlení bývá originální, ale svérázné a řízené vlastní logikou, což jim může přinášet úspěch v teoretických oborech, ale zároveň zhoršovat srozumitelnost pro okolí. Jsou imunní vůči společenskému tlaku – ignorují normy, chválu i kritiku a zůstávají tak prakticky neovlivnitelní.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Schizoidní jedinci se vyznačují naprostým nezájmem o mezilidské vztahy a absencí potřeby být milován. Intimitu a kontakt s lidmi vnímají jako rušivé a aktivně se jim vyhýbají. Vzhledem k tomu, že nerozumí emoční komunikaci a preferují izolaci, žijí

⁴⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 519–520.

i pracují jako samotáři. Jejich citový chlad, podivínské chování a lhostejnost k sociálním normám (včetně zevnějšku) vedou k tomu, že je okolí považuje za neatraktivní a nestojí o kontakt s nimi.⁴⁶

Tyto symptomy schizoidní poruchy osobnosti umožňují vyvodit druhy trestných činů, kterých by se mohli tito jedinci dopouštět. Takový jedinec páchá trestnou činnost proto, že mu chybí sociální zábrany a citový vztah k obětem či společnosti. Z důvodu oploštění citů a naplnění sexuálního pudu je zde možnost výroby a šíření dětské pornografie, která bude sloužit jako náhrada reálného vztahu. Ačkoliv schizoidní osobnosti nejsou primárně agresivní, jejich emoční chlad a neschopnost empatie mohou vést k děsivým činům. Pokud se rozhodnou spáchat násilný čin, udělají to bez emocí, bez vzteku, čistě účelově, například pro odstranění překážky.

- 3) Disociální porucha osobnosti** – Typickým znakem asociální poruchy osobnosti je egocentrismus, chybění ohledu k ostatním a neschopnost ovládat své jednání podle platných sociálních norem.

Odlišnost emočního prožívání – Tito jedinci jsou emočně nezralí a nestabilní, což vede k impulzivním výbuchům a neschopnosti odložit okamžité uspokojení. Kvůli snížené citlivosti na běžné podněty (narušená reakce na odměnu) trpí chronickou nudou a vyhledávají extrémní vzrušení skrze rizikové chování, jako jsou drogy či hazard. Jejich jednání je navíc poznamenáno naprostou absencí empatie a lhostejností k utrpení druhých.

Odlišnost uvažování – Disociální jedinci uvažují ryze egocentricky a černobíle, přičemž zcela ignorují společenské normy a pravidla. Vyznačují se absencí svědomí a pocitů viny. Odpovědnost za své činy, včetně těch trestných, svalují na okolí, které se podle nich musí přizpůsobit jejich potřebám. Žijí impulzivně pouze přítomností, což vede k neschopnosti plánovat budoucnost a k celkové životní nestabilitě.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Kvůli nekontrolovatelné impulzivitě a sklonům k násilí nejsou tito jedinci schopni se sociálně přizpůsobit. Jejich vztahy a životní role (v práci i rodině) troskotají na jejich bezohlednosti, nespolehlivosti a chorobném lhaní. Společnost je obvykle

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 520–521.

vylučuje, což je vede k životu v asociálních skupinách a k recidivní kriminální činnosti končící často vězením.⁴⁷

Z rozboru této poruchy osobnosti lze vyvodit, že je z kriminologického hlediska nejzávažnější. Tito jedinci jsou predisponováni k širokému spektru trestné činnosti, která je často brutální, recidivující a mnohostranná. Jejich afektivní výbuchy, absence empatie, kdy pachatel nebere ohled na bolest oběti, mohou vést k těžkým ublížením na zdraví nebo vraždě. Kvůli absenci pocitů viny a snížené možnosti nápravy, pobyt ve vězení nemá nápravný účinek. Po propuštění často okamžitě pokračují v trestné činnosti, jelikož vinu svalují na systém, nikoliv na svou osobu.

- 4) Emočně nestabilní porucha osobnosti** – Pro tuto poruchu je charakteristická výrazná psychická labilita a ztráta sebekontroly, vedoucí k impulzivnímu jednání bez domýšlení následků. Porucha se dělí na typ impulzivní a hraniční, přičemž svými projevy (zejména emočními výkyvy) nápadně připomíná syndrom ADHD či organické poškození mozku.

Odlišnost emočního prožívání – Prožívání těchto osob se vyznačuje neschopností regulovat emoce, což vede k častým výbuchům hněvu a agresivnímu chování. V afektu zcela ztrácejí sebekontrolu a nedokážou korigovat své jednání, stejně jako si nedovedou odepřít či odložit okamžité uspokojení.

Odlišnost uvažování – Tito lidé žijí výhradně přítomností a svými aktuálními potřebami, což jim znemožňuje plánovat budoucnost nebo domýšlet důsledky svého jednání. Vyznačují se egocentrismem a neschopností přiznat vlastní chybu, kterou raději svalují na druhé. K okolí přistupují s bezdůvodnou nedůvěrou až paranoiou, která je ve skutečnosti projekcí jejich vlastního nepřátelského chování. Často se uchylují ke lži a nereálným slibům.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Vyznačují se nezvladatelnou výbušností a sklonem k násilí, aniž by domýšleli následky. Jsou konfliktní, nesnášejí kritiku a dožadují se svých práv, zatímco povinnosti a odpovědnost ignorují. Kvůli nízké odolnosti vůči frustraci selhávají v životních rolích

⁴⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 521–523.

a jejich vztahy zůstávají povrchní. Riziko asociálního jednání u nich pramení především z neschopnosti tlumit své přehnané impulzivní reakce.⁴⁸

Ačkoli si můžeme povšimnout společných znaků s disociální (psychopatickou) poruchou osobnosti, Emočně nestabilní porucha osobnosti se od této výrazně liší. Zatímco psychopat plánuje nebo kalkuluje, emočně nestabilní člověk jedná ve zkratu. Z důvodu explozivních reakcí a neschopnosti korigovat své jednání, jsou takoví jedinci predisponováni pro ublížení na zdraví nebo dokonce zabití v afektu. Vzhledem k nízké toleranci vůči frustraci a neschopnosti zvládat emoce jsou častými pachateli situačního násilí na partnerech, po kterém typicky následuje lítost, uvědomění a omluvy. To ale neznamená, že se takový člověk poučí.

- 5) Histrionská porucha osobnosti** – Typickým znakem histrionské poruchy osobnosti je egocentrismus a narušení emočního prožívání.

Odlišnost emočního prožívání – Základním znakem je kontrast mezi dramatickým, teatrálním chováním navenek a ve skutečnosti mělkým a povrchním prožíváním uvnitř. Tito emočně nezralí jedinci trpí náladovostí a trvalým pocitem neuspokojení, který se snaží zahnat neustálým vyhledáváním vzrušení a závislosti na pozornosti a ocenění okolí.

Odlišnost uvažování – Dominantním rysem je silný egocentrismus a neustálá potřeba pozornosti a obdivu. Jejich myšlení je povrchní, řízené emocemi a dojmy spíše než logikou, což vede k velké ovlivnitelnosti a nestálostí názorů. Tito lidé mají sklon k dramatickému přehánění, překrucování reality a bájevé lhavosti, přičemž často sami věří svým smyšleným, senzacechtivým příběhům, ve kterých hrají hlavní roli.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Ačkoliv mohou tito jedinci zpočátku působit jako okouzující společníci, dlouhodobý kontakt odhalí jejich manipulativní povahu, sobectví a nespolehlivost. K dosažení svých cílů a vynucení pozornosti využívají teatrální stylizaci, sexuální provokativnost a přehnaný důraz na zevnějšek. Jejich vztahy jsou nestabilní a plné konfliktů, protože vyžadují okamžité uspokojení přání, neumí snášet frustraci a city druhých lidí jsou jim lhostejné.⁴⁹

⁴⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 524–526.

⁴⁹ tamtéž, s. 528–530.

Kriminalita u lidí s histrionskou poruchou osobnosti je velmi specifická. Takový jedinec je predisponován pro páchaní trestné činnosti zejména pro získání pozornosti, vyvolání emocí a manipulaci například partnerem. Kvůli jejich bájně lhavosti a potřebě hrát důležitou roli, by se taková jedinci mohli dopouštět křivého obvinění nebo křivých výpovědí, aby se sami postavili do role trpící oběti, kterou všichni litují.

- 6) Narcistická porucha osobnosti** – Klíčovým diagnostickým kritériem narcistické poruchy je narušené vnímání vlastní hodnoty, projevující se extrémním soustředěním na sebe a současnou lhostejností k potřebám okolí.

Odlišnost emočního prožívání - Narcistické osobnosti jsou extrémně přecitlivělé na hodnocení ze strany okolí a mají velmi nízkou toleranci vůči frustraci. I na drobné nepříjemnosti či kritiku reagují nepřiměřeným hněvem nebo dokonce tělesnými obtížemi (somatizací).

Odlišnost uvažování – Lidé s touto poruchou trpí velikášstvím a bludným přesvědčením o vlastní jedinečnosti, nadřazenosti a předurčenosti k úspěchu. Jejich myšlení je rigidní a často odtržené od reality, což jim brání akceptovat cizí názory. Zcela postrádají sebereflexi - nejsou schopni přijmout kritiku ani si připustit jakoukoli vlastní chybu či selhání.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Mezilidské vztahy narcistických osob jsou silně narušeny jejich neukojitelnou touhou po obdivu a exhibicionismu. K ostatním přistupují s arogancí a bez empatie, vnímají je pouze jako nástroje k dosažení vlastních cílů, kterým závidí nebo jimi pohrdají. Protože ve vztazích jen vyžadují, ale nic nevrací, nejsou schopni navázat hlubší pouto a jejich partnerství často končí rozpadem nebo povrchní promiskuitou.⁵⁰

Narcistický člověk zákon porušuje zejména proto, že je přesvědčen, že pro něj neplatí, neboť on je „něco víc“. Mohou se dopouštět i násilné trestné činnosti, i přesto, že nejčastějším druhem kriminality pro tuto poruchu jsou majetkové podvody či zpronevěry. Pokud je „narcista“ veřejně ponížen nebo odmítnut, prožívá tzv. narcistické zranění a frustrace, které jsou vnímány jako

⁵⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 530–531.

nesnesitelný pocit méněcennosti.⁵¹ Následkem tohoto můžou být agresivní útoky na zdroj ponížení. Na rozdíl od jiných pachatelů často u soudu vystupují arogantně, poučují soudce a do poslední chvíle věří, že jsou oběti spiknutí neschopných lidí.

- 7) **Anankastická (obsedantně-kompulzivní) porucha osobnosti** – Lidé s touto diagnózou se vyznačují úzkostlivou snahou vše řídit a kontrolovat. Jsou myšlenkově nepružní, váhaví a jejich prožívání emocí je výrazně omezené či narušené.

Odlišnost emočního prožívání – Je charakteristické trvalou mrzutostí, neschopností cítit radost a citovým chladem. Navenek působí zdrženlivě, přičemž jakékoli vybočení ze zavedených pořádků či změny v nich vyvolávají silně negativní reakce, jako je úzkost a hněv.

Odlišnost uvažování – Anankastičtí jedinci trpí hlubokou nejistotou a nerozhodností, kterou se snaží kompenzovat rigidním dodržováním pravidel, rutin a detailním plánováním. Jejich perfekcionismus a strach ze selhání či kritiky vedou k ulpívání na nepodstatných detailech neustálému kontrolování (sebe i okolí), což je paradoxně činí pomalými a neefektivními. Kvůli přehnané sebekritičnosti a úzkostlivosti se nedokážou uvolnit ani mít radost z dosažených výsledků.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Strach z nejistoty vede tyto jedince k striktnímu dodržování norem a absolutnímu odmítání jakýchkoli změn. Jejich život je zaměřen na výkon a pravidla, zatímco mezilidské vztahy zanedbávají nebo ničí svou pedanterií, absencí humoru a kladením nepřiměřených nároků na druhé. Ačkoliv je jejich okolí často vnímá jako nudné a obtížné, jejich svědomitost a konformita jim může v určitých profesích zajistit kariérní postup.⁵²

Lidé s obsedantně-kompulzivní poruchou osobnosti mají hrůzu z porušení pravidel a zákona. Proto je u nich obecná kriminalita velmi nízká. Pokud se však dopustí trestného činu, bývá to důsledkem jejich rigidnosti, potřeby kontroly a potlačovaných pudů. Jako příklad můžeme uvést psychické týrání

⁵¹ PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. Praha: Triton, 2010. s. 57.

⁵² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012., s. 532–533.

osoby žijící ve společném obydlí a to vynucením dodržování určitého řádu, rozvrhu dne atp. Při narušení tohoto řádu následují tresty, zákazy a chladné moralizování. Anankast je typický „slušný sused, do kterého byste to nikdy neřekl“. Jeho kriminalita je skrytá za zdmi bytu nebo vybublá na povrch po letech potlačování.

8) Pasivně-agresivní (negativistická) porucha osobnosti

Pro pasivně-agresivní osobnost je charakteristické selhávání při plnění vnějších nároků a neschopnost otevřeně ventilovat své pocity, což vede k nepřímým a neadekvátním reakcím.

Odlišnost emočního prožívání – Tito jedinci trpí vnitřním hněvem a podrážděností, kterou však kvůli strachu z konfliktu nedokážou vyjádřit napřímo. Svou agresivitu proto ventilují skrytě, oklikou a pro okolí nesrozumitelně, což pramení z jejich nízké odolnosti vůči zátěži a nezralosti.

Odlišnost uvažování – Pasivně-agresivní člověk vnímá svět negativně a běžné povinnosti považuje za útlak. Očekává, že okolí bude číst jeho myšlenky, a když tomu tak není, cítí se ukřivděn. Tento postoj vede k odmítání pomoci, stížnostem na druhé a neustálému, často iracionálnímu odporu vůči autoritám.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Tito lidé se vyhýbají přímému odmítnutí tím, že úkoly formálně přijmou, ale následně je sabotují pasivním odporem (odkládání, chyby, nečinnost). Tímto chováním, maskováním za neschopnost či smůlu, vyvolávají v ostatních hněv a bezmoc, zatímco se sami zbavují odpovědnosti.⁵³

Zatímco ostatní poruchy páchají zločiny konáním, pasivně-agresivní jedinec páchá trestnou činnost nekonáním (omisi) nebo skrytou sabotáží. Vždy mohou tvrdit, že šlo o náhodu, zapomnětlivost nebo neschopnost. Typické oblasti trestné činnosti jsou zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí nebo neposkytnutí pomoci.

9) Úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti – Pro tuto poruchu osobnosti je charakteristická trvalá vnitřní tenze, nízké sebevědomí a s tím spojená strategie vyhýbání se situacím, které jsou vnímány jako rizikové.

⁵³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 533–534.

Odlišnost emočního prožívání – Tito jedinci žijí v permanentním napětí a strachu, přičemž jsou extrémně přecitlivělí na jakékoli náznaky ohrožení. Tento trvalý stav úzkosti jim znemožňuje dosáhnout vnitřního klidu, uvolnění a pocitu spokojenosti.

Odlišnost uvažování – Myšlení lidí s touto poruchou je deformováno nízkou sebeúctou a neustálým pocitem ohrožení, což vede k chybnému vyhodnocování reality. Jsou přecitlivělí na hodnocení druhých a i neutrální reakce si často mylně vykládají jako kritiku či odsouzení. Přestože silně touží po přijetí a lásce, nevěří ve svou vlastní hodnotu a ze strachu před selháním či odmítnutím se vyhýbají všemu novému.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Strach ze selhání a ztrapnění vede k únikovému chování a sociální izolaci, přestože tito lidé po blízkosti touží. Ve vztazích pak vyžadují nereálnou míru neustálého ujišťování o náklonnosti, což je pro partnery vyčerpávající a nepochopitelné. Toto chování paradoxně způsobuje právě to, čeho se nejvíce obávají – skutečné odmítnutí okolím, profesní stagnaci a hluboké vnitřní trápení.⁵⁴

Je nutné předeslat, že lidé s touto poruchou mají obecně nízkou kriminální predispozici pro násilnou kriminalitu, protože jejich hlavním motorem je strach, zábrany a snaha vyhnout se konfliktu. Mohou se však do křížku se zákonem dostat jako tzv. „bílé koně“, kdy motivace není zisk, ale strach ze ztráty přízně vůdčí osoby.

10) Závislá porucha osobnosti – Dominantními rysy závislé poruchy osobnosti jsou absence autonomie, neúměrná fixace na druhou osobu a úzkost pramenící z potenciální separace.

Odlišnost emočního prožívání – Tito jedinci jsou sužováni pesimismem a nadměrnými obavami, které se snaží tlumit fixací na druhou osobu. Jejich emoční prožívání je navíc ochuzeno o schopnost cítit skutečnou radost a potěšení.

Odlišnost uvažování – Pocity vlastní neschopnosti a bezmocnosti činí tyto jedince extrémně ovlivnitelnými a submisivními, často nekriticky přejímají názory okolí. Ze strachu z odpovědnosti se vyhýbají jakémukoli rozhodování,

⁵⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, s. 534–535.

které raději přenechávají druhým, a proto jsou vnímáni jako lidé se slabou vůlí, neschopni samostatně čelit životním překážkám.

Odlišnost chování a jeho sociální důsledky – Kvůli neschopnosti převzít odpovědnost a strachu z opuštění se tyto lidé zcela podřizují druhým a potlačují vlastní potřeby. Tato extrémní závislost je činí zranitelnými vůči manipulaci a domácímu násilí, které trpí jen proto, aby nezůstali sami. Jejich nesamostatnost a sociální nezralost navíc často vedou k existenčním problémům, ztrátě zaměstnání či dokonce bezdomovectví.⁵⁵

Tito jedinci jsou v kriminologii často označováni jako „pachatelé z donucení nebo z lásky/strachu“ Sami od sebe mají nízkou kriminální energii, ale v rukou manipulativního partnera se stávají nebezpečným nástrojem. Vzhledem k jejich submisivitě jsou ideálními oběťmi pro sofistikovanější pachatele a mohou být tzv. bílými koňmi v hospodářské kriminalitě. V oblasti nebezpečného pronásledování, pak lidé se závislou poruchou osobnosti, na rozdíl od agresivních stalkerů, jsou motivováni zoufalstvím a neschopností být sám.

4.2.2 Získané změny osobnosti

Na rozdíl od vrozených poruch vznikají tyto změny až v průběhu života vlivem nemocí či extrémní zátěže u dříve zdravých jedinců. Projevují se narušením osobnostní rovnováhy a extremizací určitých vlastností, což vede k nápadným změnám v tempu, emocích, myšlení i chování.

Organicky podmíněné změny osobnosti – Vznikají jako následek strukturálního poškození mozku (např. úrazem, intoxikací či zánětem), přičemž výsledný klinický obraz závisí na lokalizaci léze i kompenzačních schopnostech CNS. Tyto změny se projevují v rovině emoční (labilita, dráždivost nebo naopak apatie), kognitivní (poruchy paměti, pozornosti, úsudku, ztráta sebekritičnosti a behaviorální. Typologie rozlišuje typ hyperstabilní, charakteristický zpomaleností, ulpívavostí a kompenzační pedanterií, a typ hyperlabilní, pro nějž je typická impulzivita, ztráta zábrán a neschopnost sebeovládání. Zejména u hyperlabilního typu dochází vlivem neschopnosti poučit se ze zkušenosti a dodržovat sociální normy k závažným konfliktům a destrukci mezilidských vztahů.⁵⁶

⁵⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012., s. 536–537.

⁵⁶ tamtéž, s. 537–539.

4.3 Fenomén psychopatie

Psychopatie představuje specifickou poruchu osobnosti, která je charakterizována jasně definovaným souborem projevů a povahových rysů, jež jsou ze společenského hlediska vnímány převážně negativně. Udělení této diagnózy je závažným krokem, ke kterému nelze přistupovat bez rozvahy. Stejně jako u ostatních psychiatrických onemocnění je i zde nezbytné vycházet z prokazatelných faktů a ověřit, zda posuzovaná osoba skutečně naplňuje stanovaná diagnostická kritéria.⁵⁷

4.3.1 Diagnostika a četnost

Pro diagnostikování psychopatie jsou celosvětově užívány tzv. PCL-R testy (Psychopathy Checklist – Revised), které vytvořil kanadský forenzní psycholog Robert D. Hare. Diagnostický nástroj PCL byl rozpracován do několika specifických modifikací v závislosti na účelu vyšetření. Zatímco pro diagnostiku dospělé populace je standardem verze PCL-R, pro orientační screening v širší populaci byla vytvořena zjednodušená varianta označovaná jako PCL-SV (Screening Version). Pro specifické potřeby hodnocení adolescentů a mladistvých pak slouží adaptovaná verze PCL-YV (Youth Version). Tento diagnostický nástroj podléhá kontinuálnímu vývoji a revizím. Jeho aktualizace probíhá jak prostřednictvím zpřesňování klasifikace nových symptomů, tak skrze ověřování komplexnějších, vícefaktorových modelů.⁵⁸

Psychopatičtí jedinci představují zvýšené bezpečnostní riziko, neboť se dopouštějí násilných deliktů a používají zbraně v mnohem větší míře než běžná vězeňská populace. Tento vzorec chování, charakteristický vyšší agresivitou, přetrvává i ve vězeňském prostředí a po propuštění vede k častějšímu opakování trestné činnosti. Výskyt psychopatických rysů a poruch osobnosti je v institucionálním prostředí a u násilných pachatelů trestné činnosti významně vyšší než celosvětový populační průměr, který činí 6-9 %. Statistiky ukazují vysokou prevalenci nejen v psychiatrických léčebnách (až 50 %) a u toxikomanů (až 90 %), ale především u pachatelů extrémního

⁵⁷ HARE, R. D. *Bez svědomí: znepokojivý svět psychopatů mezi námi*. Praha: Dům Harfa, 2015. s. 7.

⁵⁸ HARE, R. D., NEUMANN, C. S. Psychopathy as a Clinical and Empirical Construct. *Annual Review Clinical Psychology*. 2008. Dostupné na WWW: <<https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091452>>.

násilí. Téměř polovina (47,4 %) sexuálních vrahů a drtivá většina sériových vrahů (88,5 %) splňuje kritéria pro diagnózu poruchy osobnosti.⁵⁹

Závěrem této kapitoly je nutné zdůraznit, že ani samotná diagnóza psychopatie nepředstavuje fatální předurčení k dráze násilného zločince či sériového vraha. Žádnou poruchu osobnosti nelze izolovaně považovat za jedinou formativní příčinu extrémní agresivity. K pochopení geneze násilného chování je nezbytné uplatnit holistický přístup, který na člověka nahlíží jako na komplexní mozaiku interagujících vlivů. Výsledná struktura osobnosti a její reaktivita jsou vždy produktem dynamického spolupůsobení biologických psychologických a sociálních faktorů, nikoliv následkem jediné izolované patologie.⁶⁰

4.4 Sexuální deviace (Parafilie)

V kontextu zmiňovaného biopsychosociálního modelu kriminality a mozaiky vlivů, které formují osobnost pachatele, nelze opomenout oblast lidské sexuality. Jestliže poruchy osobnosti (jako je psychopatie) často vysvětlují způsob provedení činu a absenci zábran, specifické zaměření sexuálního pudu - tedy parafilie - nám pomáhá pochopit samotnou motivaci a cíl jednání. V této kapitole se proto zaměříme na problematiku sexuálních deviací, které v interakci s narušenou osobnostní strukturou mohou vést k nejzávažnějším formám násilné trestné činnosti.

4.4.1 Přehled některých sexuálních deviací

Patologická sexuální agresivita – Tato parafilie nemá samostatnou kategorii v diagnostických manuálech (MKN ani DSM) a je specifikem české sexuologické tradice. Přesto odborníci zdůrazňují nutnost odlišovat tento fenomén od sadismu. Klíčový rozdíl spočívá v motivační složce: zatímco u sadismu je primárním cílem utrpení a trýznění oběti u patologické sexuální agresivity je násilí pouze prostředkem k dosažení koitu a sexuálního uspokojení.⁶¹ U běžné mužské populace fungují projevy nesouhlasu, strachu či utrpení oběti jako přirozený blokátor sexuálního vzrušení.

⁵⁹ PRAŠTKO, J. *Poruchy osobnosti*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2015. s. 80–81.

⁶⁰ DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. s. 112.

⁶¹ WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Praha: Portál, 2002. s. 32.

U sexuálních agresorů však tento inhibiční mechanismus absentuje, případně vlivem okolností selhává, což vede k absenci zábran při páchání násilí.⁶²

Sadismus – Závažná porucha sexuální preference, při níž jedinec nalézá uspokojení v uplatňování moci, násilí a hostility vůči objektu. Je nutné striktně oddělovat tuto sexuálně motivovanou agresi od obecné agresivity. Odborná literatura rozlišuje tři základní formy této deviace:

1. Fetišistický sadismus: Má povahu erotické záliby či fantazie, často vázané na specifické rekvizity. Může být realizován se svolným partnerem bez vážnějšího ublížení na zdraví (např. Markýz de Sade).
2. Pseudopedagogický sadismus: Vzrušení zde pramení z dominance a vynucování absolutní disciplíny a poslušnosti, často vůči dětem či dospívajícím. Jde o jednu z mála sexuálních deviací, která se vyskytuje i u žen.
3. Agresivní (útočný) sadismus: Představuje nejvyšší stupeň společenské nebezpečnosti. Primárním cílem pachatele není koitus, nýbrž totální podrobení oběti, její trýznění a vyvolání strachu. Jednání bývá rituální (svazování, dušení, použití zbraní) a má tendenci eskalovat od drobných útoků až k sexuálně motivované vraždě.

Specifickou podskupinu tvoří tzv. žiletkáři, kteří nutkavě poškozují svrchní oděv žen. Ačkoliv MKN definuje i sadomasochismus, v praxi se souběh obou poruch vyskytuje vzácně a u jedince zpravidla dominuje jedna z tendencí.⁶³

Z analýzy těchto dvou sexuálních deviací vyplývá, že jedinci trpící těmito parafiliiemi by se teoreticky mohli dopouštět násilných trestných činů, jako jsou znásilnění, vražda, ublížení na zdraví či omezování osobní svobody.

Závěrem této kapitoly je nezbytné zdůraznit, že samotná diagnóza parafilie či sexuální deviace automaticky neimplikuje kriminální jednání. Velká část jedinců s odchylnou sexuální preferencí nikdy nepřekročí hranice zákona a své potřeby realizuje pouze v rovině fantazií nebo s konsenzuálním partnerem. Společenská nebezpečnost vzniká teprve v momentě, kdy selhávají kontrolní mechanismy a dochází k poškozování práv druhých osob.

Na tento teoretický rámec, zahrnující osobnostní profil pachatele i jeho specifickou motivaci, nyní naváže praktická část práce. Ta opouští rovinu literárních

⁶² WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Praha: Portál, 2002, s. 48.

⁶³ ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM, 2003. s. 149–152.

rešerší a zaměřuje se na konfrontaci teorie s realitou. Následující kapitola proto přináší analýzu rozhovorů s odborníky z aplikační praxe, kteří s těmito jedinci přicházejí do bezprostředního kontaktu.

5 Praktická část

Praktická část bakalářské práce byla realizována formou polostrukturovaných rozhovorů. Jako informanti byli vybráni tři policisté z I. oddělení kriminality Středočeského kraje, dva psychologové a jeden sexuolog. Praktická část tak byla rozdělena do dvou výzkumů, jelikož kladení stejných otázek informantům z policejního prostředí, jako osobám z lékařského prostředí by bylo zcela bezpředmětné.

5.1 Výzkum 1: Operativní potřeby Policie ČR

Výzkumná část autora práce byla zaměřena na polostrukturované hloubkové rozhovory na téma využitelnosti a případné implementace hypotetického analytického systému ERO v podmínkách reálné policejní praxe. Předmětné rozhovory autor provedl s příslušníky Policie ČR zařazenými na I. oddělení obecné kriminality. Prvotním východiskem pro realizaci výzkumu bylo uvědomění si skutečnosti, že problematika propojování stávajících policejních databází (CDO, ETŘ, IS Kontrola, Mapa kriminality) a práce s citlivými údaji je vnímána a využívána odlišně v závislosti na konkrétním služebním zařazení daného policisty. **Každý** pracovník totiž přistupuje ke stávajícím informačním systémům v rámci daného oddělení s jinou prioritou. Vedení řeší spíše strategické nasazení a personální kapacity, naproti tomu operativa a vyšetřovatelé vyžadují nástroje pro okamžitou reakci v terénu a urychlení procesních úkonů.

Tato skutečnost byla podnětem pro další bádání ze strany autora, jehož výsledkem bylo zjištění, že k získání objektivních a komplexních dat bude nezbytné výzkumný vzorek diverzifikovat. Autor z tohoto důvodu k rozhovorům cíleně vybral informanty z různých úrovní výkonu služby, konkrétně vedoucí oddělení, vyšetřovatel a operativní pracovník, aby bylo možné zacílit dotazování co nejkonkrétněji dle specifik jejich každodenní činnosti.

5.2 Teoretické vymezení výzkumných otázek

Výzkumnou část své bakalářské práce autor realizoval formou polostrukturovaných rozhovorů. Tento formát byl zvolen zcela záměrně, aby bylo možné získat konkrétní data k využitelnosti systému ERO, ale současně se vytvořil prostor pro případné zachycení nečekaných postřehů či podnětů z reálné policejní praxe,

keré by striktně strukturovaný dotazník neumožnil. Autor provedl dotazování s příslušníky Policie ČR zařazenými na třech odlišných pozicích za účelem získání uceleného náhledu na řešenou problematiku. Autor bakalářské práce si pro tyto respondenty, kterými byli vedoucí oddělení, vyšetřovatel a operativní pracovník, připravil jednotnou sadu deseti výzkumných otázek. Tyto otázky byly koncepčně sestaveny tak, aby postihly jak operativně-taktickou rovinu propojování stávajících databází, tak i legislativní a etické limity při práci s psychologickými či psychiatrickými anamnézami. Doslovné předpisy jednotlivých polostrukturovaných hloubkových rozhovorů byly následně autorem zařazeny do příloh této práce. Celkově se tedy jedná o tři textové přepisy, které reprezentují pohledy zmíněných tří policistů.

Samotný přepis těchto hloubkových rozhovorů byl zpracován zcela anonymně, bez uvedení jakýchkoliv osobních či jiných citlivých údajů dotazovaných policistů. Autor bakalářské práce ve fázi přípravy výzkumu zvažoval uvedení reálných jmen respondentů pro zvýšení autenticity textu. Nicméně po prvotní komunikaci s příslušníky Policie ČR od tohoto záměru upustil. Vyplynulo totiž, že s ohledem na probíranou problematiku, která se přímo dotýká interních analytických nástrojů, taktiky pátrání a mnohdy kritických názorů na platnou legislativu, by případná ztráta anonymity vedla ke značnému zkreslení odpovědí. Respondenti by bez garance skrytí identity nemohli hovořit zcela otevřeně a autor by tak nezískal objektivní data potřebná pro svůj výzkum. Autor se na základě těchto skutečností finálně rozhodl pro striktně anonymní formu prezentace získaných rozhovorů.

5.3 Otázky pro příslušníky policie – I. Oddělení obecné kriminality

Autor se s ohledem na rozsah a detailnost odpovědí získaných během polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s jednotlivými příslušníky Policie ČR rozhodl umístit jejich kompletní doslovné znění až do přílohové části bakalářské práce. Každé interview, které bylo vedeno se specifickým zástupcem I. oddělení obecné kriminality, je přiloženo jako samostatný dokument. Konkrétně se jedná o záznamy rozhovorů s vedoucím oddělení, vyšetřovatelem a operativním pracovníkem, jež jsou postupně označeny jako přílohy číslo I. až III. Následující struktura výzkumných otázek byla stanovena pro samotnou realizaci těchto rozhovorů:

1. Jak hodnotíte současné analytické možnosti policie při propojování informací z různých databází (např. při plošném hledání osob s konkrétním typem zbraně nebo s trestní minulostí v určité lokalitě)?
2. Využil byste analytický systém (ERO), který by v Mapě kriminality umožnil nakreslit kružnici a vyfiltrovat všechny osoby, které tam byly v poslední době kontrolovány, prověřovány nebo odsouzeny za konkrétní trestný čin?
3. Jaký přínos a jaká úskalí by podle vás přineslo začlenění reálných dat z platformy IS Kontrola do tohoto hypotetického systému?
4. Kdybyste měl možnost v systému ERO zadat filtr vyhledávající osoby na základě jejich psychiatrické či psychologické anamnézy (např. explozivní porucha osobnosti, deviace), u jaké trestné činnosti by to bylo nejužitečnější?
5. Jak hodnotíte bariéry spojené se systematickým uchováváním a filtrováním znaleckých posudků a lékařských zpráv v operativních databázích?
6. Pokud aktuálně vyšetřujete podezřelého a operativně potřebujete získat jeho lékařskou anamnézu (např. přes pojišťovnu), v jakém časovém horizontu se k ní dokážete dostat bez automatizovaného systému?
7. Využil byste systém ERO spíše pro dlouhodobé preventivní monitorování rizikových osob, nebo pro pátrání po „horké stopě“ bezprostředně po činu?
8. Jakým způsobem by hypotetický systém ERO dokázal vyřešit současné operativní problémy spojené s vyhledáváním rizikových osob s deviací v okolí místa činu při vyšetřování sexuálně motivované vraždy?
9. Zavádění podobných analytických systémů přináší logický střet dvou hodnot. Měl by z vašeho pohledu policisty převážet zájem na striktní ochraně osobních údajů, nebo spíše veřejný zájem na efektivním odhalování a potírání nejzávažnější trestné činnosti?
10. Když to shrneme závěrem a odhlédneme od zmíněných legislativních překážek, jak vy osobně vnímáte celkovou využitelnost hypotetického systému ERO pro praktickou činnost operativy na vašem oddělení?

5.4 Výzkum 2: Psychologické a sexuologické aspekty

Druhá výzkumná část bakalářské práce je zaměřena na polostrukturované hloubkové rozhovory s experty z oblasti psychologie a sexuologie. Prvotním východiskem pro realizaci této navazující fáze výzkumu bylo zjištění z předchozích rozhovorů s příslušníky policie ČR. Výsledky z těchto rozhovorů ukázaly, že ačkoliv operativní složky vnímají hypotetický systém ERO jako vysoce efektivní nástroj pro zrychlení pátrání, celá myšlenka naráží na zásadní limity v oblasti přesnosti psychologického profilování, lékařského tajemství a diagnostiky.

Získání objektivního a komplexního náhledu na využitelnost systému ERO si proto vyžádalo konfrontovat pohled represivní policejní praxe s odborným medicínským a psychologickým hlediskem. Výzkumný vzorek byl z tohoto důvodu diverzifikován a k rozhovorům autor cíleně vybral tři zástupce z odlišných, avšak úzce souvisejících oborů - forenzní a policejní psycholog, psycholog a sexuolog.

Tato skladba informantů byla autorem zvolena zcela záměrně. Zatímco psychologové dokážou erudovaně zhodnotit úskalí spojená s predikcí nebezpečnosti, psychopatií a rizikem stigmatizace pachatele po výkonu trestu, sexuolog vnáší do výzkumu nepostradatelný vhled do problematiky parafilií a sexuálních deviací, které jsou dominantním faktorem u zvláště závažné mravnostní trestné činnosti.

Dotazování probíhalo formou sady jedenácti výzkumných otázek. Tyto otázky koncepčně vycházely ze stejných principů jako dotazování u příslušníků I. oddělení obecné kriminality, avšak byly cíleně formulovány tak, aby reflektovaly etické hranice, limity algoritmizace lidské psychiky a reálnou vypovídací hodnotu psychiatrických diagnóz v kontextu prevence a profilování neznámého pachatele. Doslovné přepisy těchto hloubkových rozhovorů jsou rovněž zařazeny do přílohové části této bakalářské práce, pod čísly IV. až VI.

5.5 Otázky pro odborníky z oblasti psychologie a sexuologie

Autor se vzhledem k rozsahu a detailnosti odpovědí rozhodl umístit jejich kompletní doslovné znění do přílohové části bakalářské práce. Každé interview, které bylo vedeno s policejní psycholožkou, psychologem a sexuologem, je přiloženo jako samostatný dokument a navazuje na předchozí přílohy.

Pro samotnou realizaci těchto rozhovorů byla stanovena nová, jednotná struktura jedenácti výzkumných otázek, které reflektují teoretické poznatky z psychopatologie a sexuologie:

1. Navrhovaný hypotetický systém ERO (Evidence rizikových osob) by propojoval policejní data o *modu operandi* s informacemi o psychickém stavu a patologiích jedince například ze starších znaleckých posudků. Jak ze svého odborného pohledu hodnotíte samotnou využitelnost takového propojení pro policejní praxi?
2. Operativci jsou zvyklí filtrovat pachatele podle fyzických znaků nebo lokality. Lze podle vás do podobné databáze smysluplně kategorizovat a klasifikovat psychologický podpis pachatele nebo specifické rysy poruch osobnosti?
3. Předložená práce se detailně věnuje poruchám osobnosti jako predispozicím k trestné činnosti. Lze podle vás na základě diagnostikované poruchy nebo patologického chování spolehlivě predikovat riziko budoucího násilného jednání u konkrétní osoby?
4. Teoretická část práce zmiňuje Hareho PCL-R testy pro diagnostiku psychopatie. Považujete za účelné, aby u zvláště nebezpečných recidivistů systém ERO obsahoval i skóre z těchto testů pro potřeby odhadu rizika (tzv. risk assessment), jak je tomu v některých zemích v zahraničí?
5. Jakým způsobem by mohl hypotetický systém ERO pomoci včas zachytit riziko eskalace fantazií u sexuálních deviací (např. u agresivního sadismu) prostřednictvím propojení informací o drobných deliktech s dříve diagnostikovanou patologií?
6. Předchozí rozhovory s kriminalisty ukázaly, že operativci často nemají hlubší psychologické znalosti a učí se spíše praxí. Měl by podle vás hypotetický systém ERO kromě samotného upozornění na diagnózu obsahovat i základní taktická doporučení, jak s takovým člověkem komunikovat?
7. Operativa často naráží na arogantní pachatele s nulovou empatií, kteří se snaží vyšetřovatele manipulovat. Jakým konkrétním způsobem by předchozí znalost psychologického profilu z databáze mohla vyšetřovatelům pomoci při prolamování této taktické obrany?
8. Pachatelé zvláště závažné trestné činnosti si často vybírají specifický typ obětí, což se označuje jako takzvaná *victim selection*. Měl by podle vás systém ERO umožňovat křížové vyhledávání pachatelů i na základě viktimologického profilu osob, na které se v minulosti zaměřovali?
9. Implementace takového návrhu naráží na legislativu a lékařské tajemství. Jaká konkrétní rizika z psychologického hlediska spatřujete v tom, že by osoba

s diagnostikovanou poruchou osobnosti po odpykání trestu zůstala dlouhodobě vedena v preventivní policejní databázi?

10. Operativa vnímá systém ERO primárně jako represivní nástroj pro pátrání po takzvané horké stopě. Jakým způsobem by se dal tento integrovaný informační systém využít z pohledu psychologa pro skutečnou primární či sekundární prevenci, například ve spolupráci s Probační a mediační službou?
11. Domníváte se, že s narůstající digitalizací a vývojem forenzní psychologie je vznik podobného analytického nástroje v České republice reálný v horizontu deseti až patnácti let, nebo tento návrh zůstane pouze teoretickým konceptem?

6 Vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů

Tato kapitola předkládá komplexní vyhodnocení dat získaných v rámci kvalitativního výzkumu, který byl realizován formou polostrukturovaných hloubkových rozhovorů. Za účelem získání objektivního a vícerozměrného náhledu na využitelnost hypotetického systému ERO provedl autor vyhodnocení metodou komparace a syntézy. Pro zachování logické struktury a přehlednosti práce je samotná analýza rozdělena do dvou tematických rovin.

První část vyhodnocení (podkapitola 6.1) se zaměřuje na analýzu odpovědí respondentů z aplikační praxe Policie ČR, konkrétně příslušníků I. oddělení obecné kriminality (vedoucí oddělení, vyšetřovatel, operativní pracovník). Cílem této části je zjistit, jak policisté na různých úrovních výkonu služby vnímají současný stav analytických nástrojů, jaký represivní potenciál spatřují v propojování dat a nakolik se jejich potřeby liší v závislosti na konkrétním služebním zařazení.

Druhá část vyhodnocení (podkapitola 6.2) následně analyzuje odpovědi odborníků z oblasti psychologie a sexuologie (policejní psycholožka, psycholog a sexuolog). V této fázi se autor zaměřuje na konfrontaci operativních policejních potřeb s medicínskými, psychologickými a etickými limity. Cílem je zhodnotit reálnost algoritmizace lidské psychiky, spolehlivost predikce nebezpečnosti na základě diagnózy a úskalí spojená s lékařským tajemstvím či rizikem stigmatizace pachatelů.

Prostřednictvím tohoto dvoufázového vyhodnocení autor usiluje o ucelené zhodnocení toho, zda je implementace systému ERO v podmínkách České republiky nejen technicky a operativně přínosná, ale také eticky a psychologicky obhajitelná.

6.1 Vyhodnocení výzkumu 1 (pohled z praxe Policie ČR)

Tato podkapitola předkládá detailní analýzu a komparaci dat získaných z rozhovorů s příslušníky Policie ČR. Jak bylo vymezeno v metodologické části práce, výzkumný vzorek pro tuto fázi tvořili tři zástupci I. oddělení obecné kriminality: vedoucí oddělení, vyšetřovatel a operativní pracovník. Cílem tohoto vyhodnocení je analyzovat, jak tito odborníci z přímé výkonné praxe hodnotí současné analytické možnosti a jaký potenciál spatřují v implementaci hypotetického systému ERO. Každá z následujících částí (6.1.1 až 6.1.10) je věnována jedné konkrétní výzkumné otázce,

u níž autor porovnává odpovědi a specifické úhly pohledu jednotlivých respondentů v závislosti na jejich každodenních služebních potřebách a prioritách.

6.1.1 Otázka číslo 1

V této otázce autor zjišťoval, jak dotazovaní policisté hodnotí současné analytické možnosti při propojování informací z různých databází. Výzkumem autor zjistil, že se všichni tři informanti napříč svými funkcemi jednoznačně shodují na naprosté nedostatečnosti současných analytických nástrojů. Z pohledu vedoucího 1. oddělení policie aktuálně postrádá nástroje pro rychlé a efektivní vytěžení informací, což demonstroval na tragédii v Klánovicích, kde prověřování osob probíhalo ručně a zisk analytických výstupů byl extrémně zdlouhavý.

Obdobně situaci vnímá i operatívec, podle kterého analytika ve smyslu propojování dat prakticky neexistuje a případné monitorování propuštěných pachatelů závisí čistě na paměti a osobní aktivitě policistů. Výzkumem bylo dále zjištěno, že vyšetřovatel považuje současný stav za spíše k pláči, protože ačkoliv má policie k dispozici mnoho databází, systémy spolu v podstatě nekomunikují a veškeré dohledávání informací představuje zdlouhavou mravenčí práci.

6.1.2 Otázka číslo 2

V další otázce se autor zaměřil na využitelnost analytického systému, který by umožnil geografické filtrování osob s trestní minulostí přímo v Mapě kriminality. Výzkumem bylo zjištěno, že všichni dotazovaní by takový nástroj s nadšením přivítali. Vedoucí oddělení uvedl, že by systém ušetřil dny práce, jelikož by eliminoval nutnost zdlouhavého selektování stovek jmen z Centrální evidence vězňených osob a poskytl okamžitě úzký okruh lidí v dané oblasti. Z pohledu operativce by možnost nakreslit do mapy kružnici a získat relevantní osoby ušetřila i dva dny mravenčí práce a poskytla zúžený seznam jmen k dalšímu prověřování. Vyšetřovatel by tento nástroj podle svých slov bral všema deseti, protože by odboural dny papírování a umožnil by ihned vyslat operativu za reálnými podezřelými se shodným modem operandi. Z analýzy autor vyvozuje, že možnost vizualizace a okamžitého filtrování dat v mapových podkladech představuje pro policisty naprosto klíčový prvek, který by zásadně zefektivnil prvotní fáze pátrání a prověřování

6.1.3 Otázka číslo 3

V této otázce autor zkoumal, jak policisté vnímají začlenění reálných dat o kontrolách osob do hypotetického systému ERO. Výzkumem autor zjistil, že zúčastnění vidí obrovský potenciál ve schopnosti detekovat pohyb osob mimo jejich trvalé bydliště. Operativec a vyšetřovatel se shodují, že zjištění přítomnosti zájmové osoby, kterou v dané lokalitě v noci ztotožnila hlídka, představuje vynikající vyšetřovací stopu, protože pachatelé často nepáchají trestnou činnost v místě svého bydliště. Zároveň však výzkumem bylo zjištěno i riziko takového propojení. Vedoucí oddělení i vyšetřovatel upozorňují na hrozbu takzvaného utonutí v datech neboli zahlcení systému velkým množstvím záznamů o pohybu běžných občanů. Autor na základě zjištěných odpovědí dospěl k závěru, že aby byl systém reálně využitelný a nedocházelo k informačnímu přehlcení, musel by bezpodmínečně obsahovat spolehlivé filtry, které by propojovaly lokalitu výhradně s předchozí trestní minulostí kontrolovaných osob.

6.1.4 Otázka číslo 4

Ve čtvrté otázce autor zjišťoval míru využitelnosti filtrace osob na základě jejich zdravotní a psychologické anamnézy pro objasňování různých typů trestné činnosti. Z provedených rozhovorů vyplynulo, že všichni tři dotazovaní vidí největší smysl této funkce u mravnostní trestné činnosti a těžkých, bezdůvodných násilností. Podle vedoucího oddělení a vyšetřovatele nemá u běžného násilí či vražd v afektu tento filtr zásadní přínos, protože jednorázový zkrat neposkytuje spolehlivý prediktivní profil. Naopak při vyhledávání osob s deviacemi, sadistickými sklony nebo pro pedofily by tento nástroj navedl policii přímo na cíl. Operativec doplnil, že možnost vyfiltrovat jedince například se sníženou frustrační tolerancí by byla neocenitelná u nepochopitelných a extrémně agresivních útoků. Autor z odpovědí vyvozuje, že ačkoliv filtrace psychologické anamnézy není univerzálním lékem na veškerou kriminalitu, u vysoce společensky nebezpečných a specifických činů představuje jeden z mála způsobů, jak efektivně a cíleně zúžit okruh podezřelých.

6.1.5 Otázka číslo 5

V této otázce autor prováděl výzkum zaměřený na vnímání legislativních překážek spojených se systematickým uchováváním a filtrováním lékařských zpráv a posudků. Výsledkem bylo zjištění, že legislativa a ochrana osobních údajů představují absolutní bariéru pro vznik systému ERO v plném rozsahu. Vedoucí oddělení konstatoval, že tyto informace slouží primárně jako podklad pro konkrétní řízení a plošné analytické zpracovávání by Úřad pro ochranu osobních údajů s vysokou pravděpodobností napadal. Vyšetřovatel potvrdil, že ačkoliv policie posudky v systému ETR fyzicky uložené má, současný právní výklad zakazuje s nimi operativně pracovat a vytvářet z nich databázi kvůli ochraně zdraví a soukromí. Operativce podotkl, že jako překážku nevnímá zobrazení pouhého faktu, že u osoby byl posudek v minulosti vypracován, ale zobrazení konkrétní anamnézy by již naráželo na lékařské tajemství. Autor z analýzy vyvozuje, že pro uvedení systému ERO do praxe by byla nezbytná zásadní změna legislativy a přehodnocení priorit mezi ochranou citlivých osobních údajů a potřebami orgánů činných v trestním řízení.

6.1.6 Otázka číslo 6

V této otázce se autor zaměřil na porovnání hypotetické rychlosti systému ERO s aktuálními možnostmi získávání lékařských anamnéz oficiální cestou. Výzkumem bylo zjištěno naprosté sjednocení v názoru, že zisk těchto informací v řádu hodin je v současné praxi zcela nereálný. Podle operativce a vyšetřovatele trvá standardní proces zahrnující podněty státnímu zastupitelství a soudní zproštění mlčenlivosti i několik dní, neboť za pár hodin se neseptě ani samotný podnět. Vedoucí oddělení i vyšetřovatel zmínili, že i u nejzávažnějších případů a při vyvinutí maximálního tlaku na soudy se lze k informacím dostat nejrychleji za zhruba 36 hodin až dva dny. Z pohledu autora je toto zjištění alarmující, protože v prvních, nejkritičtějších hodinách vyšetřování, kdy by informace o anamnéze mohla zabránit útěku pachatele nebo další trestné činnosti, jsou orgány činné v trestním řízení vlivem procesní zátěže paralyzovány.

6.1.7 Otázka číslo 7

V této otázce autor zjišťoval, pro jaký účel by byl systém ERO v reálné praxi využíván nejvíce. Z provedených rozhovorů jednoznačně vyplynulo, že z personálních a provozních důvodů by systém sloužil primárně pro pátrání po horké stopě bezprostředně po činu. Vedoucí oddělení i vyšetřovatel se shodují, že současná personální situace a množství živých spisů neumožňují vyčlenit lidi, kteří by trávili čas preventivním monitorováním recidivistů bez vazby na konkrétní probíhající případ. Ačkoliv operativce připustil, že dlouhodobé monitorování by mohli v systému provádět analytici, potvrdil, že samotná operativa na tuto činnost nemá časové kapacity. Autor z analýzy vyvozuje, že teoretický preventivní potenciál systému ERO by sice existoval, ale v reálném výkonu služby by jeho hlavní hodnota spočívala výhradně v okamžité krizové reakci a úspoře času během prvních hodin vyšetřování závažného zločinu.

6.1.8 Otázka číslo 8

V této otázce autor zkoumal úskalí dnešního pátrání po deviantních pachatelích bez existence propojovacího systému. Výzkumem autor zjistil, že současný stav je policisty vnímán jako téměř neřešitelný a silně závislý na náhodě. Vyšetřovatel přirovnal současnou situaci k hledání jehly v kupce sena s tím, že bez jasné DNA stopy nebo upozornění od všímavého souseda je policie úplně slepá. Podobně hovoří i operativce a vedoucí oddělení, kteří potvrzují, že policisté musí postupovat po staru přes známé a rodinu, přičemž jsou často odkázáni výhradně na náhodné svědectví okolí o divném chování konkrétní osoby. Pokud by byl zaveden systém ERO, tento problém by podle vyšetřovatele a operativce zmizel, protože by systém okamžitě naservíroval informace z existujících dat a vyfiltroval jména osob s danou diagnózou v okruhu místa činu k okamžitému šetření. Autor na základě toho dospěl k závěru, že neexistence propojovacího systému v těchto případech může nechat policii nebezpečně krok pozadu za pachatelem.

6.1.9 Otázka číslo 9

V této otázce autor zjišťoval profesní i osobní postoj policistů ke střetu mezi ochranou soukromí a společenským zájmem. Z provedených rozhovorů vyplynulo, že všichni informanti zastávají naprosto striktní a jednoznačný postoj. U nejzávažnější

trestné činnosti, jako jsou vraždy, by měl podle nich zájem společnosti na rychlém dopadení pachatele vždy převážit nad přísnou ochranou osobních údajů. Vyšetřovatel označil představu, že by policie nechala pobíhat nebezpečného pachatele po svobodě jen kvůli legislativnímu zákazu nahlédnout do starého posudku, za absurdní. Operativec doplnil velmi zajímavý postřeh z praxe, že veřejnost často volá po absolutním soukromí pouze do chvíle, než se jich samotných nějaká trestná činnost přímo dotkne. Autor z těchto vyjádření vyvozuje, že pro policisty z praxe, kteří chrání životy a zdraví občanů, se legislativní ochrana dat stává nepochopitelnou překážkou k výkonu spravedlnosti.

6.1.10 Otázka číslo 10

V poslední otázce autor zkoumal celkové zhodnocení využitelnosti systému ERO pro praktickou policejní činnost. Výzkumem bylo zjištěno, že hypotetický systém by byl vnímán jako nástroj s absolutní využitelností. Vyšetřovatel systém označil doslova za sen každého vyšetřovatele a operativece, který by policii zbavil slepých uliček a papírování. Vedoucí oddělení vnímá využitelnost jako stoprocentní a uvádí, že shromažďování a propojování těchto dat by mělo obrovský smysl i za předpokladu, že by pomohlo objasnit byť jen jedinou vraždu za pět let. Operativec dodává, že nástroj by významně zefektivnil jejich práci, obzvlášť když velkou část posudků už policie má uloženu v systému ETR. Z provedené analýzy autor na závěr vyvozuje, že implementace takového nástroje je mezi policisty silně žádána a představovala by v operativní činnosti revoluci, avšak aktuální politická a legislativní situace činí tuto myšlenku v dohledné době těžko realizovatelnou.

6.2 Vyhodnocení výzkumu 2 (pohled psychologů a sexuologa)

Tato podkapitola předkládá analýzu a komparaci dat získaných z rozhovorů s odborníky z oblasti psychologie a sexuologie. Jak bylo vymezeno v metodologické části, výzkumný vzorek tvořili forenzní a policejní psycholožka, psycholog a sexuolog. Cílem je konfrontovat potřeby policejní praxe s reálnými možnostmi psychologického a sexuologického profilování, včetně etických a legislativních limitů.

6.2.1 Otázka číslo 1

V první otázce autor zkoumal, jak odborníci hodnotí samotnou využitelnost hypotetického systému ERO. Výzkumem bylo zjištěno, že psycholog a sexuolog vnímají tento koncept jako velmi přínosný, avšak s jasně definovanými limity. Shodují se, že propojení dat má naprosto zásadní význam zejména u mravnostní trestné činnosti a specifických deviací, kde patologie přímo ukazuje na skrytý motiv pachatele. Psycholog navíc vyzdvihuje obrovskou úsporu času v prvních kritických hodinách pátrání. Oba experti však důrazně varují, že samotná lékařská diagnóza z člověka zločince nedělá a nesmí vést k presumpci viny či porušování etiky a lékařského tajemství.

Policejní psycholožka hodnotí systém s větším analytickým odstupem. Upozorňuje, že zadání pouhého místa činu a vyhledávacího okruhu by bylo pro praxi nedostačující. Jeho využitelnost podmiňuje implementací dalších pokročilých filtrů, jako je například vyhledávání podle předchozích deliktů. Z odpovědí autor vyvozuje, že experti uznávají vysoký teoretický potenciál ERO, ale jednohlasně varují před plošnou stigmatizací výhradně na základě diagnóz.

6.2.2 Otázka číslo 2

Ve druhé otázce autor zjišťoval, zda lze do databáze smysluplně kategorizovat a klasifikovat psychologický podpis pachatele či rysy poruch osobnosti podobně jako fyzické znaky. Psycholog a sexuolog se shodují, že ačkoliv to vyžaduje opatrnost, systematická kategorizace je možná. Psycholog upozorňuje, že by se do systému neukládaly vágní dojmy, ale konkrétní behaviorální znaky (např. absence empatie) vycházející z uznávaných manuálů jako MKN-10, což by sloužilo jako výborný hrubý filtr. Sexuolog dodává, že zatímco složité povahy se klasifikují těžko, u sexuálních deviací je to poměrně přesné. Pachatelé mají rigidní vzorce a k uspokojení potřebují rituály, které tvoří jasný opakující se „podpis“ na místě činu.

Policejní psycholožka naopak k algoritmizaci lidské psychiky vyjadřuje značnou skepsi. Zdůrazňuje, že nejspolehlivějším podpisem zůstává samotný *modus operandi* a samotná psychická porucha nepředstavuje důkaz, s možnou výjimkou právě zmíněných sexuálních parafilií. Z odpovědí lze vyvodit, že do databáze nelze spolehlivě zařadit komplexní osobnost, ale evidence jasně definovaných, neměnných behaviorálních rituálů u deviací by smysl dávala.

6.2.3 Otázka číslo 3

V další otázce autor analyzoval, nakolik lze na základě diagnostikované poruchy predikovat riziko budoucího násilného jednání. Psycholog i sexuolog se shodují, že nikdy nelze se stoprocentní jistotou předpovědět konkrétní čin, ale lze velmi spolehlivě odhadnout míru celkového rizika. Podle psychologa násilné chování vždy pramení z komplexního spolupůsobení biopsychosociálních faktorů, a proto samotná diagnóza nepředstavuje fatální předurčení. Sexuolog doplňuje, že například u patologické sexuální agresivity pacientovi chybí přirozené zábrany soucitu, což poukazuje na obrovský biologický a psychický potenciál k násilí.

Policejní psycholožka tento pohled potvrzuje upozorněním, že predikovat lze na základě reálné anamnézy a patologického chování, avšak nikdy ne pouze z holé psychologické diagnózy. V rámci forenzního posuzování nebezpečnosti představuje izolovaná psychická porucha pouze slabý rizikový faktor s malou predikční hodnotou. Z vyhodnocení autor vyvozuje shodu expertů v tom, že diagnóza poskytuje zásadní varování o zvýšeném společenském riziku, striktně však odmítají zkratkový determinismus, který by vedl k presumpci viny.

6.2.4 Otázka číslo 4

Ve čtvrté otázce autor zjišťoval, zda experti považují za účelné začlenit do systému ERO skóre z testů Hare PCL-R pro odhad rizika u zvláště nebezpečných recidivistů. Psycholog tento návrh jednoznačně podporuje, přičemž tyto testy označuje za celosvětově uznávaný zlatý standard. Zdůrazňuje, že psychopatičtí jedinci představují markantně vyšší bezpečnostní riziko a po propuštění vykazují vysokou míru násilné recidivy. Sexuolog sice podotýká, že diagnostika psychopatie spadá spíše do domény psychologů, ale zároveň dodává, že právě kombinace psychopatie se sexuální deviací představuje tu absolutně nejnebezpečnější možnou směs.

Policejní psycholožka se naopak k využití testů PCL-R jakožto nástroje pro odhad rizika staví rezervovaně. Vnímá to jako příliš úzké pojetí nebezpečnosti a varuje, že mezi samotným výsledkem testu a reálným chováním člověka může být značný rozdíl. Z analýzy autor vyvozuje, že ačkoliv by z klinického hlediska skóre psychopatie představovalo cenný varovný signál, z forenzního pohledu nelze posuzování nebezpečnosti stavět izolovaně na číselném výsledku jednoho testu.

6.2.5 Otázka číslo 5

V následující otázce autor zkoumal názory expertů na riziko eskalace fantazií u sexuálních deviací a schopnost systému ERO zachytit tuto gradaci včas. Sexuolog i psycholog se shodují, že fenomén eskalace fantazií do reálných činů je u deviací (zejména u agresivního sadismu) obrovským rizikem. Chování má jasnou tendenci gradovat od zdánlivě drobných deliktů (např. poškozování cizí věci) až k sexuálně motivované vraždě. Sexuolog vnímá jako obrovský přínos, pokud by systém ERO dokázal propojit záznam o drobném vandalismu s diagnózou sadismu, čímž by policii včas varoval, že pachatel selhává kontrolní mechanismy. Psycholog tento preventivní potenciál potvrzuje, avšak podotýká, že diagnostikovaný nebezpečný agresivní sadista by se pravděpodobně již nacházel v ústavním léčení.

Forenzní psycholožka naopak hodnotí schopnost systému zachytit tuto eskalaci jako možnou, ale spíše nespolehlivou. Upozorňuje na fakt, že pravý patologický sadista si své fantazie přísně střeží a často o nich neví ani jeho nejbližší okolí. Z analýzy vyplývá, že systém by mohl úspěšně zachytit již projevující se deviace (selhávání kontroly), avšak u vysoce organizovaných a skrytých patologických sadistů by jeho včasné varování zřejmě selhalo.

6.2.6 Otázka číslo 6

V další otázce autor zjišťoval, zda by měl systém ERO obsahovat i základní taktická doporučení pro komunikaci a výslech osob s konkrétní diagnózou. Sexuolog tento nápad vnímá jako naprosto klíčový, jelikož operativci u výslechů deviantů často narážejí na neznalost problematiky. Upozorňuje, že pokud vyšetřovatel projeví nad parafilii morální odpor, pachatel se okamžitě uzavře. Psycholog teoreticky souhlasí, že holá diagnóza bez interpretace může být zavádějící, avšak plošné zavedení pokynů považuje za nereálné. Každý pacient je totiž unikátní a specifická doporučení by musel do databáze zapisovat přímo ošetřující lékař. Policejní psycholožka se k rozšíření staví odmítavě a doporučuje zachovat koncepční čistotu. Hlavní funkcionalitou ERO má být detekce pachatele, zatímco edukaci o taktice výslechu lze podle ní snadno nalézt jinde. Z analýzy tak vyplývá zjevný rozpor mezi teoretickou užitečností takových rad a jejich reálnou proveditelností.

6.2.7 Otázka číslo 7

V sedmé otázce autor analyzoval, v čem by předchozí znalost profilu mohla vyšetřovatelům pomoci při prolamování obrany u manipulativních pachatelů s nulovou empatií. Psycholog i sexuolog se shodují, že by to policii poskytlo významnou taktickou výhodu. Pokud operativa ví, že vyslýchá osobu s narcistickými či psychopatickými rysy, nebude ztrácet čas naivním apelem na svědomí či lítost, které pachatel postrádá. Naopak může cíleně využít jeho zbytnělého ega, například jeho zdánlivým „polechtáním“, nebo vyvoláním afektu skrze cílené ponížení (tzv. narcistické zranění). Policejní psycholožka je k tomuto využití naopak značně skeptická. Domnívá se, že u zkušených manipulátorů samotná znalost profilu z databáze často nepomůže a výslechovou praxi by to výrazně nezměnilo. Z vyhodnocení autor vyvozuje, že ačkoliv teoreticky nabízí znalost diagnózy přesný taktický klíč k prolomení obrany, v realitě úspěch závisí především na praktických dovednostech a zkušenostech konkrétního vyslýchajícího policisty.

6.2.8 Otázka číslo 8

V následující otázce autor zjišťoval, zda by systém ERO měl umět křížově vyhledávat pachatele i podle viktimologického profilu jejich dřívějších obětí (tzv. *victim selection*). Sexuolog i psycholog se jednoznačně shodují, že taková funkce by byla nesmírně logická a efektivní. Sexuolog zdůrazňuje, že u mravnostní kriminality je profil oběti (např. senioři či prepubertální děti) naprosto stěžejní. Sexuální preference je podle něj tak silná a rigidní, že pachatel z ní jen málokdy dokáže vybočit a vybírá si přesně to, co rezonuje s jeho patologickou fantazií. Psycholog k tomu doplňuje, že profil oběti je pomyslným zrcadlem pachatele a odrazem jeho vnitřních motivů. Propojení těchto dat by policii umožnilo okamžitě zúžit okruh podezřelých na osoby se stejným psychologickým „podpisem“. Policejní psycholožka naopak vnímá profil oběti jako samostatné vyhledávací kritérium za mnohem slabší. Zastává názor, že typ oběti lze v praxi efektivněji zařadit přímo pod širší kategorii *modu operandi*. Z vyhodnocení lze vyvodit, že zatímco z klinického hlediska je oběť klíčem k motivaci, z forenzního pohledu představuje viktimologie spíše nedílnou součást celkového způsobu provedení činu.

6.2.9 Otázka číslo 9

Devátou otázkou autor zkoumal, jaká konkrétní rizika experti spatřují v plošném vedení osob s diagnózou v preventivní policejní databázi. Všichni tři dotazovaní se naprosto shodují, že se jedná o největší a nejnebezpečnější úskalí celého návrhu. Psycholog varuje, že trvalé onálepkování jedince jako hrozby upírá šanci na resocializaci a může vést k efektu sebenaplňujícího se proroctví. Pokud pachatel ztratí motivaci dodržovat normy, riziko recidivy se paradoxně zvýší. Sexuolog upozorňuje na fatální společenský dopad: pokud by lidé věděli o sdílení dat s policií, přestali by vyhledávat dobrovolnou odbornou pomoc. Tím by se deviace přesunuly do ilegality a ohrožení společnosti by razantně stoupl. Policejní psycholožka dodává, že hrozí nejen stigmatizace, ale i přímé porušování lidských práv, přičemž podobné úvahy již byly na úrovni ministerstva vyhodnoceny jako nerealizovatelné. Z vyhodnocení jednoznačně vyplývá, že plošné nerespektování lékařského tajemství by přineslo více celospolečenských škod než policejního užitku.

6.2.10 Otázka číslo 10

V předposlední otázce autor zjišťoval, jak experti nahlíží na využití integrovaných informací pro prevenci a spolupráci s Probační a mediační službou (PMS). Sexuolog a psycholog se shodují, že v čistě teoretické rovině by se jednalo o revoluční a vynikající nástroj. Probační úředník by přesně znal patologické spouštěče klienta a mohl by intervenci i dohled zacílit zcela individuálně. Podle sexuologa by systém fungoval jako radar pro včasné varování, čímž by se prevence změnila z pouhé administrativy na skutečně odbornou a klinicky podloženou práci. Policejní psycholožka však tuto myšlenku označuje za naprosté „sci-fi“, u něhož je riziko stigmatizace zcela očividné. K tomuto názoru se připojuje i psycholog, který upozorňuje, že sdílení diagnóz s úředníky by v podstatě znamenalo jejich veřejné vyvěšení. Z vyhodnocení autor vyvozuje, že ačkoliv by systém zásadně zefektivnil práci PMS, kvůli striktní legislativě a ochraně soukromí je tato cesta v současnosti zcela neprůchodná.

6.2.11 Otázka číslo 11

V závěrečné jedenácté otázce autor zjišťoval, zda je vznik podobného analytického nástroje v horizontu 10–15 let reálný. Všichni tři experti se shodují, že technologicky je koncept s využitím umělé inteligence a digitalizace plně realizovatelný již v současnosti. Skutečným bojištěm budoucnosti však nebudou limity technologií, ale legislativa a etika. Psycholog i sexuolog předpokládají, že celospolečenská poptávka po bezpečnosti a tlak na objasňování těch nejzávažnějších zločinů dříve či později donutí zákonodárce k ústupkům. Sexuolog k tomu dodává, že systém pravděpodobně nevznikne pro běžné pochůzkáře, ale jako vysoce chráněný nástroj určený pouze pro specializované policejní profilaře. Policejní psycholožka tento pohled doplňuje tvrzením, že o bytí či nebytí takových systémů rozhodne výhradně hodnotová politika státu. Z celkového vyhodnocení tak autor vyvozuje, že realizace systému ERO závisí především na vyřešení věčného celospolečenského dilematu – nevyhnutelného střetu mezi ochranou osobní svobody a touhou po maximální bezpečnosti.

6.3 Shrnutí výsledků obou výzkumů a doporučení pro praxi

Na základě provedené komparace obou výzkumných částí lze konstatovat, že hypotetický systém ERO představuje nástroj s obrovským potenciálem, avšak jeho zavedení do praxe naráží na zásadní střet dvou odlišných světů. Na jedné straně stojí operativní potřeby Policie ČR, pro kterou je v prvních hodinách vyšetřování nejzávažnějších zločinů čas absolutní prioritou. Z pohledu policistů by ERO znamenalo revoluci v rychlosti a efektivitě pátrání po neznámém pachateli. Na straně druhé stojí odborníci z oblasti psychologie a sexuologie, kteří sice teoretickou funkčnost systému potvrzují (zejména u mravnostní kriminality), avšak důrazně varují před plošnou stigmatizací, porušením lékařského tajemství a nebezpečným zjednodušováním, kdy by samotná diagnóza mohla mylně implikovat vinu.

Hlavním zjištěným problémem tedy není technologická proveditelnost – klíčové systémy a data (ETR, CDO, Mapa kriminality) již u policie existují. Skutečnou bariérou je platná legislativa na ochranu osobních údajů a lékařské tajemství. Aby nedošlo k masivnímu porušování lidských práv a zmaření resocializace pachatelů po výkonu trestu, je nemyslitelné, aby systém ERO fungoval jako plošně dostupná databáze pro každého řadového příslušníka policie.

Doporučení a návrhy pro praxi: S ohledem na výše uvedená zjištění a v souladu s požadavky na řešení identifikovaných problémů autor navrhuje následující kompromisní model implementace do reálné praxe:

- **Restrikce přístupových práv:** Systém ERO by neměl být dostupný běžným hlídkám ani řadovým operativcům na základních útvarech. Měl by fungovat jako přísně chráněný analytický nástroj určený výhradně pro specializované subjekty (např. odbor analytiky či behaviorální profilaře na úrovni policejního prezidia nebo krajských ředitelství), a to výhradně při objasňování zvláště závažných zločinů (vraždy, sériová mravnostní kriminalita).

- **Omezení rozsahu evidovaných patologií:** Do systému by se neměly plošně propisovat veškeré psychiatrické záznamy občanů. Evidence by měla obsahovat pouze ty patologie a deviace, které mají prokazatelnou kriminogenní relevanci (např. agresivní sadismus či extrémní skóre psychopatie), a to výhradně u osob, u nichž již byl v minulosti v rámci trestního řízení legálně vypracován soudně znalecký posudek.

- **Princip „Hit / No Hit“ (Shoda / Bez shody):** Pro zachování lékařského tajemství a minimalizaci stigmatizace by systém v první fázi vyšetřovateli neukazoval konkrétní lékařskou zprávu. Na pozadí by pouze křížově porovnal zadaný *modus operandi* s databází a v případě vysoké shody by analytika upozornil, že se v dané lokalitě pohybuje vysoce riziková osoba. K odtajnění konkrétních detailů a jména by vyšetřovatel následně musel standardní cestou požádat státního zástupce a soud.

Tento navrhovaný model by policii poskytl tolik žádaný radar pro bleskové zúžení okruhu podezřelých, ale současně by tvořil dostatečnou pojistku proti neoprávněnému plošnému sledování a úniku citlivých zdravotních dat, na což experti z lékařského prostředí právem upozorňovali.

Závěr

Tato bakalářská práce se detailně zabývala vysoce aktuálním a společensky závažným tématem, kterým je detekce a evidence patologického chování pachatelů jakožto inovativní nástroj prevence zvláště závažné trestné činnosti. Hlavní cíl práce spočíval ve zhodnocení a provedení komplexní analýzy využitelnosti hypotetického integrovaného informačního systému, pracovně označeného jako ERO (Evidence rizikových osob). Systém by pro potřeby Policie České republiky inovativně propojoval data o spáchaných trestných činech a operativních kontrolách s detailními informacemi o psychopatologii a sexuálních deviacích potenciálních pachatelů. Záměr celého výzkumu směřoval ke zjištění, zda by takový moderní nástroj dokázal obstát nejen v rovině operativně-taktické, ale rovněž v citlivé rovině etické a legislativní. Moderní společnost totiž čelí neustálému tlaku na zvyšování bezpečnosti, avšak současně musí pečlivě chránit ústavně zaručená práva svých občanů.

Teoretická část práce nejprve vymezila základní kriminologické a penologické pojmy s důrazem na specifika majetkové, násilné a mravnostní trestné činnosti. Zvláštní pozornost autor věnoval důkladné analýze současných informačních systémů Policie ČR, konkrétně zavedeným platformám ETR, CDO, IS Kontrola a Mapě kriminality. Analýza těchto systémů jasně ukázala rozdrobenost policejních dat. Ačkoliv bezpečnostní sbory disponují obrovským množstvím relevantních informací, stávající platformy spolu nedokážou efektivně a automatizovaně komunikovat. Text teoretické části následně detailně zmapoval oblast kriminalistické psychologie a psychopatologie. Stěžejní prostor dostaly poruchy osobnosti, fenomén psychopatie měřený například standardizovanými nástroji jako Hare PCL-R a specifické sexuální deviace. Právě tyto deviace představují ty absolutně nejzávažnější kriminogenní faktory u brutálních zločinů, u nichž pachatele neřídí racionální kalkul, ale nezvladatelné vnitřní puzení.

Těžiště celé bakalářské práce představovala část praktická, která byla realizována formou dvou samostatných kvalitativních výzkumů. Dosažení maximální objektivity a získání vícerozměrného náhledu na zkoumanou problematiku si vyžádalo koncepční rozdělení výzkumu do dvou samostatných, na sebe úzce navazujících fází. První výzkumnou skupinu tvořili zkušení zástupci aplikační praxe prvního oddělení obecné kriminality, konkrétně vedoucí oddělení, vyšetřovatel a operativní pracovník. Druhá expertní skupina zahrnovala uznávané odborníky na lidskou psychiku a sexualitu, tedy policejní psycholožku, forenzního psychologa a sexuologa. Obě tyto

skupiny konfrontovaly teoretický návrh systému ERO se svými každodenními profesními zkušenostmi, což umožnilo identifikovat propastný rozdíl mezi reálnými potřebami policie a striktními limity medicíny.

Vyhodnocení výzkumu 1 jednoznačně potvrdilo obrovskou frustraci kriminalistů ze současného stavu policejních analytických nástrojů. Oslovení policisté označili hypotetický systém ERO za revoluční a pro praxi nesmírně potřebný nástroj. Zavedení takové databáze by podle jejich názoru přineslo enormní časovou úsporu v prvních, nejkritičtějších hodinách pátrání po takzvané horké stopě. Možnost okamžitě křížově vyfiltrovat v dané lokalitě osoby s konkrétním psychologickým profilem či deviací by zcela eliminovala nutnost zdlouhavé mravenčí práce. Operativa by tím pádem ztratila svou nebezpečnou odkázanost na náhodná svědectví všímavých sousedů či na zdlouhavé byrokratické vyžádání zdravotních spisů. Pohled kriminalistů se navíc vzácně shodoval v hlubokém přesvědčení, že celospolečenský zájem na rychlém objasnění brutálních zločinů a záchraně lidských životů musí mít vždy jednoznačnou přednost před striktní ochranou osobních údajů pachatelů.

Výzkum 2 naproti tomu přinesl nezbytný a velmi ostrý korektiv ze strany nezávislých expertů. Lékaři a psychologové sice potvrdili, že u specifické mravnostní a násilné kriminality hraje psychologický podpis pachatele i výběr oběti naprosto stěžejní roli, avšak vzápětí formulovali velmi vážná varování. Odborníci jednohlasně odmítli plošné sdílení lékařských diagnóz s bezpečnostními sbory. Samotná lékařská diagnóza totiž z člověka automaticky nedělá zločince. Experti důrazně upozornili na fatální riziko celoživotní stigmatizace jedinců po výkonu trestu, jež by mohla snadno vést k fenoménu sebenaplňujícího se proroctví a bránit úspěšné resocializaci. Vytvoření plošné policejní databáze by navíc mohlo naprosto transparentně odradit lidi s deviacemi od vyhledání dobrovolné odborné pomoci. Riziko neřešených skrytých deviací by se tímto krokem paradoxně jen dramaticky a nebezpečně zvýšilo.

Komparace a pečlivá syntéza všech těchto protichůdných zjištění umožnila autorovi zformulovat jasné a objektivní závěry. Stanovený hlavní cíl bakalářské práce se podařilo plně splnit. Využitelnost hypotetického systému ERO prošla velmi podrobnou analýzou ze všech klíčových úhlů pohledu. Výsledek tohoto detailního zkoumání přesvědčivě ukázal naprostou neslučitelnost dvou rozdílných světů. Ačkoliv se systém ERO jeví z operativního i technologického hlediska jako stoprocentně využitelný a bytostně potřebný, jeho reálná plošná implementace zůstává kvůli současné

legislativě, normám GDPR a platným etickým bariérám zcela nemožná. Společnost se v této otázce nachází v bodě nevyhnutelného střetu mezi ústavním právem jednotlivce na soukromí a legitimním požadavkem státu na zajištění maximální bezpečnosti svých občanů.

Uchování samotné nosné myšlenky a její možný budoucí převod do reálné praxe si proto vyžádalo předložení kompromisního řešení. Diskuze a doporučení pro praxi přinesly zcela nový návrh na vytvoření přísně chráněného, vysoce specializovaného analytického nástroje. Systém ERO by podle tohoto inovovaného návrhu mohl fungovat výhradně na principu nepřímé shody, často označovaném jako Hit / No Hit, zcela bez okamžitého odtajnění konkrétních lékařských zpráv či identit osob. Přístup k takto citlivým varovným signálům by navíc nezískal každý řadový policista. Dispozice tímto nástrojem by patřila pouze úzkému okruhu prověřených policejních profilařů a analytiků, a to výlučně při objasňování těch absolutně nejzávažnějších zločinů, jako jsou sériové vraždy či brutální znásilnění. Tento nastavený model by elitní policii poskytl tolik žádaný taktický radar, ale současně by vytvořil robustní legislativní pojistku proti neoprávněnému plošnému sledování nevinných obyvatel.

Budoucnost efektivního vyšetřování a potírání kriminality leží nezpochybnitelně v chytrém a rychlém vytěžování stávajících dat. Nástroje využívající algoritmy umělé inteligence a pokročilou analytiku budou zcela nevyhnutelně a stále častěji pronikat do státního bezpečnostního aparátu. Tato bakalářská práce jasně prokázala technologickou proveditelnost takového konceptu. Největší výzva příštího desetiletí však nespočívá v překonávání technologických či softwarových limitů, nýbrž v morálním ukotvení těchto nástrojů. Skutečným úkolem naší generace bude nalezení velmi křehké, avšak životně důležité společenské rovnováhy mezi nedotknutelností soukromého života a nezbytnou ochranou těch nejzranitelnějších před brutálním patologickým násilím.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. AINSWORTH, P. *Offender Profiling and Crime Analysis*. Portland: Willan Publishing, 2001. ISBN 1-903240-21-2.
2. ATKINSON, R. L. a kol. *Psychologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.
3. BOUKALOVÁ, H., GILLERNOVÁ, I. a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5.
4. BOWLBY, J. *Vazba: Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-2023-7.
5. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.
6. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-475-3.
7. DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-8118-1.
8. FIRSTOVÁ, J. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0.
9. GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.
10. HAGGBLOOM, S. J. The 100 Most Eminent Psychologists of the 20th Century. *Review of General Psychology*. 2002, roč. 6, č. 2, s. 139-152.
11. HARE, R. D. *Bez svědomí: znepokojivý svět psychopatů mezi námi*. Praha: Dům Harfa, 2015. ISBN 978-80-900379-1-5.
12. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-637-8.
13. JELÍNEK, J. *Kriminologické teorie*. Praha: Leges, 2025. ISBN 978-80-7502-779-5.
14. KAISER, G. *Kriminologie: Úvod do základů*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1994. ISBN 80-7179-002-8.

15. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-813-4.
16. MAREŠOVÁ, A. *Pachatelé trestných činů: K problematice jejich osobnosti a vybraných typologií*. Praha: IKSP, 1994.
17. MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminální recidiva a recidivisté: (charakteristika, projevy, možnosti trestní justice)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-119-6.
18. MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČHTA, J. *Základy penologie*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1248-X.
19. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-7357-026-2.
20. OREL, M. a kol. *Psychopatologie: Nauka o nemocech duše*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2529-6.
21. PONĚŠICKÝ, J. *Agrese, násilí a psychologie moci: v životě i v procesu psychoterapie*. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-378-3.
22. PRAŠKO, J. a kol. *Poruchy osobnosti*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0900-3.
23. ROZUM, J. a kol. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. ISBN 978-80-7338-188-2.
24. SUCHÝ, O. a kol. *Osobnost pachatele, Díl I*. Praha: VÚK, 1986.
25. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 5. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0225-7.
26. WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Praha: Portál, 2002. ISBN 978-80-7367-419-9.
27. ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM, 2003. ISBN 978-80-7204-264-7.

Elektronické zdroje

1. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kriminalita* [online]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/kriminalita>>.
2. DLUBALOVÁ, K., RENDLOVÁ, K. *Ministerstvo vnitra a Policie ČR zveřejňují mapy kriminality* [online]. 2020. Dostupné z WWW:

- <<https://policie.gov.cz/clanek/mapy-budoucnosti-prinesou-vetsi-bezpecnost-do-obci-a-mest.aspx>>.
3. HARE, R. D., NEUMANN, C. S. Psychopathy as a Clinical and Empirical Construct. *Annual Review of Clinical Psychology* [online]. 2008, roč. 4. Dostupné z WWW: <<https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091452>>.
 4. JANDÁK, P. *Elektronický spis a jeho řešení ze strany Policie České republiky* [online]. Dostupné z WWW: <<http://cvis.cz/hlavni.php?stranka=novinky/clanek.php&id=713>>.
 5. MENSA ČR. *Inteligentní Gaussova křivka* [online]. Dostupné z WWW: <<https://magazin.mensa.cz/intelligence-a-jeji-mereni/>>.
 6. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Vývoj registrované kriminality v roce 2024* [online]. Dostupné z WWW: <<https://policie.gov.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2024.aspx>>.
 7. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2024* [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2024.pdf>>.

Ostatní a legislativní zdroje

1. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Pokyn policejního prezidenta č. 66/2014, o informačním systému ETR*. Praha, 2014.
2. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Interní statistiky Policie České republiky*.

Přílohy

Příloha č. I: Polostrukturovaný rozhovor s vedoucím 1. oddělení obecné kriminality

Otázka č. 1: Jak hodnotíte současné analytické možnosti policie při propojování informací z různých databází (např. při plošném hledání osob s konkrétním typem zbraně nebo s trestní minulostí v určité lokalitě)?

Odpověď: Policie v současnosti postrádá analytické nástroje, jak informace efektivně a rychle vytěžit. Například po tragédii v Klánovicích, kdy se hledali držitelé subsonického střeliva, museli policisté prověřovat lidi ručně člověk po člověku a čekat na data ze systémů až do běžného pracovního týdne. Získávání podobných analytických výstupů je extrémně zdlouhavé.

Otázka č. 2: Využil byste analytický systém (ERO), který by v Mapě kriminality umožnil nakreslit kružnici a vyfiltrovat všechny osoby, které tam byly v poslední době kontrolovány, prověřovány nebo odsouzeny za konkrétní trestný čin?

Odpověď: Ano, takový nástroj by byl skvělý a ušetřil by operativcům i dny práce. Místo zdlouhavého selektování stovek jmen z Centrální evidence vězněných osob by policisté získali okamžitě úzký okruh konkrétních lidí s trestní minulostí přímo v dané oblasti.

Otázka č. 3: Jaký přínos a jaká úskalí by podle vás přineslo začlenění reálných dat z platformy IS Kontrola do tohoto hypotetického systému?

Odpověď: Hlavní přínos by spočíval v možnosti vyhledávat osoby, které byly nedávno v dané lokalitě fyzicky zkontrolovány hlídkou. Rizikem by však bylo zahlcení systému velkým množstvím dat o pohybu obyčejných lidí, proto by bylo nezbytné systém omezit filtry (např. propojením lokality a předchozího odsouzení).

Otázka č. 4: Kdybyste měl možnost v systému ERO zadat filtr vyhledávající osoby na základě jejich psychiatrické či psychologické anamnézy (např. explozivní porucha osobnosti, deviace), u jaké trestné činnosti by to bylo nejužitečnější?

Odpověď: Nejužitečnější by to bylo u mravnostní trestné činnosti, například při vyhledávání osob s diagnostikovanou preferencí pro děti či seniory. U běžného násilí je přínos menší, protože těžké duševní poruchy (jako schizofrenie) nebo jednorázový afekt neposkytují spolehlivý prediktivní profil do budoucna. Nicméně vyfiltrování osob se zvýšenou agresivitou by pomohlo operativcům správně zacílit pozornost.

Otázka č. 5: Narážíme na legislativu. Jak hodnotíte bariéry spojené se systematickým uchováváním a filtrováním znaleckých posudků a lékařských zpráv v operativních databázích?

Odpověď: Legislativní bariéry jsou obrovské. Tyto informace by měly primárně sloužit pouze jako podklad v konkrétním trestním řízení. Úřad pro ochranu osobních údajů by plošné analytické zpracovávání kompletních zdravotních anamnéz s vysokou pravděpodobností napadal, podobně jako to nyní dělá u kamerových záznamů průjezdů vozidel (AKV).

Otázka č. 6: Pokud aktuálně vyšetřujete podezřelého a operativně potřebujete získat jeho lékařskou anamnézu (např. přes pojišťovnu), v jakém časovém horizontu se k ní dokážete dostat bez automatizovaného systému?

Odpověď: Získat tyto informace v řádu jednotek hodin je absolutně nereálné, protože to vyžaduje podněty pro státní zastupitelství a soudní povolení o zproštění mlčenlivosti. V nejdůležitějších případech na úrovni kraje a při úzké spolupráci je možné lékařskou anamnézu zajistit nejrychleji zhruba za 36 hodin.

Otázka č. 7: Využil byste systém ERO spíše pro dlouhodobé preventivní monitorování rizikových osob, nebo pro pátrání po „horké stopě“ bezprostředně po činu?

Odpověď: Z praktického hlediska primárně pro pátrání po horké stopě. Personální situace u policie neumožňuje, aby vyčlenění lidé trávili čas pouze preventivním monitorováním propuštěných recidivistů bez vazby na konkrétní případ.

Otázka č. 8: Jakým způsobem by hypotetický systém ERO dokázal vyřešit současné operativní problémy spojené s vyhledáváním rizikových osob s deviací v okolí místa činu při vyšetřování sexuálně motivované vraždy?

Odpověď: Dnes je to téměř neřešitelné, pokud pachatelé není osoba oběti blízká. Bez systému jsou operativci odkázáni výhradně na to, zda při vyšetřování dům od domu někoho z místních obyvatel neupozorní na „divné chování“ konkrétního souseda. ERO by tuto nutnost náhodného svědectví eliminoval okamžitým vyfiltrováním osob se známou diagnózou v daném okruhu.

Otázka č. 9: Zavádění podobných analytických systémů přináší logický střet dvou hodnot. Měl by z vašeho pohledu policisty převážet zájem na striktní ochraně osobních údajů, nebo spíše veřejný zájem na efektivním odhalování a potírání nejzávažnější trestné činnosti?

Odpověď: Z pozice policisty je odpověď jednoznačná: zájem společnosti a ochrana před nejzávažnější trestnou činností (např. vraždami) by měl vždy převážet nad přísnou ochranou osobních údajů či zdravotních dat, pokud jsou tyto informace využívány striktně pro předcházení nebo monitorování trestné činnosti.

Otázka č. 10: Když to shrneme závěrem a odhlédneme od zmíněných legislativních překážek, jak vy osobně vnímáte celkovou využitelnost hypotetického systému ERO pro praktickou činnost operativy na vašem oddělení?

Odpověď: Já osobně vnímám hypotetický systém ERO jako stoprocentně využitelný pro operativní činnost prvního oddělení. Propojení a shromažďování těchto dat (včetně znaleckých posudků) mělo obrovský smysl, a to i v případě, že by to policii pomohlo objasnit třeba jen jeden závažný případ (např. vraždu neznámým pachatelem) za pět let. Z jeho pohledu by takový přínos za to jednoznačně stál.

Příloha č. II: Polostrukturovaný rozhovor s vyšetřovatelem 1. oddělení obecné kriminality

Otázka č. 1: Jak hodnotíte současné analytické možnosti policie při propojování informací z různých databází?

Odpověď: Současný stav je pro mě jako vyšetřovatele spíš k pláči. Databázi máme sice hodně, ale ty systémy spolu v podstatě nemluví. Když si vezmu dnešní vymoženosti s AI, tak si myslím, že policejní systémy by mohly být o mnoho dokonalejší. Já už jsem za ty roky zvyklý si vše dohledávat ručně tzv. mravenčí práci. Ale samozřejmě bych uvítal modernizaci.

Otázka č. 2: Využil byste analytický systém (ERO), který by například v Mapě kriminality umožnil nakreslit kružnici a vyfiltrovat všechny osoby, které tam byly v poslední době kontrolovány, prověřovány nebo odsouzeny za konkrétní trestný čin?

Odpověď: Bral bych to všema deseti. Teď musíme při prověřování lustrvat lidi jednoho po druhém, což je neskutečná ztráta času. Kdybych mohl vzít mapu, zakroužkovat 10 kilometrů kolem místa činu a systém by mi rovnou hodil seznam pěti recidivistů s podobným modem operandi, ušetřilo by mi to dny papírování a mohl bych hned poslat operativu za reálnými podezřelými.

Otázka č. 3: Jaký přínos a jaká úskalí by podle vás přineslo začlenění reálných dat z platformy IS Kontrola do tohoto hypotetického systému?

Odpověď: Obrovský přínos je v tom, že pachatelé často nepáchají trestnou činnost tam, kde mají trvalé bydliště. Když mi systém ukáže, že hlídka včera v noci ztotožnila u nedaleké benzínky chlapa, co tam nebydlí a v minulosti se dopustil podobného skutku, který prověřuji, je to pro mě super stopa. Úskalí je ale v tom, abych v těch datech neutonul. Musel by tam být spolehlivý filtr – nezajímá mě každý, kdo jel okolo na chatu, zajímají mě jen lidi se záznamem a podobně.

Otázka č. 4: Kdybyste měl možnost v systému ERO zadat filtr vyhledávající osoby na základě jejich psychiatrické či psychologické anamnézy (např. explozivní porucha osobnosti, deviace), u jaké trestné činnosti by to bylo nejužitečnější?

Odpověď: Jednoznačně u mravnostních případů a u těžkých, zdánlivě bezdůvodných násilností. U běžné vraždy mezi partnery v afektu mi psychiatrický filtr moc nepomůže, to jsou často lidé bez historie. Ale když hledám pedofila, nebo někoho s těžkou deviací či sadistickými sklony, možnost vyfiltrovat si lidi v rajónu, co už prošli rukama psychiatrů nebo sexuologů, by mě navedla přímo na cíl.

Otázka č. 5: Narážíme na legislativu. Jak hodnotíte bariéry spojené se systematickým uchováváním a filtrováním znaleckých posudků a lékařských zpráv v operativních databázích?

Odpověď: Je mi jasné, že tady narazíme na Úřad pro ochranu osobních údajů. Současný právní výklad je takový, že posudek slouží jako důkaz jen pro ten jeden konkrétní spis a pak se s ním dál operativně nesmí analyticky pracovat kvůli ochraně zdraví a soukromí. My ty posudky sice v systému ETŘ fyzicky uložené máme, ale nesmíme z nich dělat databázi nebo je používat k vyšetřování dalších případů, což nás hrozně svazuje.

Otázka č. 6: Pokud aktuálně vyšetřujete podezřelého a operativně potřebujete získat jeho lékařskou anamnézu (např. přes pojišťovnu), v jakém časovém horizontu se k ní dokážete dostat bez automatizovaného systému?

Odpověď: Když to jde oficiální cestou a nikam nespěcháme, jsou to týdny. Pokud máme extrémně závažný případ – jako je třeba vražda novorozence – a tlačíme na to přes státního zástupce i soudy, dokážeme ty informace získat do dvou dní. V hodinách se to zvládnout prostě nedá, a za takovou dobu už může být vrah na druhém konci světa.

Otázka č. 7: Využil byste systém ERO spíše pro dlouhodobé preventivní monitorování rizikových osob, nebo pro pátrání po „horké stopě“ bezprostředně po činu?

Odpověď: Jako vyšetřovatel, který má na stole živé spisy, bych to využíval primárně na horkou stopu. Na nějaké dlouhodobé monitorování propuštěných vězňů tu nemáme lidi ani čas. Když se ale stane vražda, potřebuji hned vědět, na koho se zaměřit. Tam by mi ERO zachránilo neskutečně moc času v těch prvních, nejkritičtějších hodinách vyšetřování.

Otázka č. 8: Jakým způsobem by hypotetický systém ERO dokázal vyřešit současné operativní problémy spojené s vyhledáváním rizikových osob s deviací v okolí místa činu při vyšetřování sexuálně motivované vraždy?

Odpověď: Dneska je to jako hledat jehlu v kupce sena. Pokud mi ta osoba nezanechá jasnou DNA stopu, nebo mi ho neoznačí všímavý soused, nemám šanci zjistit, že ve vedlejší vsi žije podivín, co chodí k psychiatrovi s nějakou parafilíí. Jsem úplně slepý. ERO by mi tohle jméno vytáhlo za pět minut a já bych věděl, koho si mám jít okamžitě "proklepnout".

Otázka č. 9: Zavádění podobných analytických systémů přináší logický střet dvou hodnot. Měl by z vašeho pohledu policisty převážet zájem na striktní ochraně osobních údajů, nebo spíše veřejný zájem na efektivním odhalování a potírání nejzávažnější trestné činnosti?

Odpověď: Tady mám naprosto jasno. Moje práce je chytat vrahy a chránit slušný lidi. Představa, že necháme pobíhat nebezpečného pachatele po svobodě jen proto, že nám legislativa zakazuje podívat se do jeho starého znaleckého posudku nebo lékařské anamnézy, je pro mě absurdní. Společenský zájem na objasnění vraždy nebo záchraně dítěte musí mít vždycky přednost před přebujelou ochranou osobních dat.

Otázka č. 10: Když to shrneme závěrem a odhlédneme od zmíněných legislativních překážek, jak vy osobně vnímáte celkovou využitelnost hypotetického systému ERO pro praktickou činnost operativy na vašem oddělení?

Odpověď: Je to v podstatě sen každého vyšetřovatele a operativce. Systém ERO by nás zbavil slepých uliček a neskutečného papírování. Využitelnost by byla absolutní. Z čistě policejního hlediska by to byla revoluce. Jsem ovšem skeptický k realizaci tohoto systému, musela by se iniciovat tato změna v nejvyšších patrech politiky a přinést novelizaci x zákonů. Což je podle mě bohužel nereálné.

Otázka č. 1: Jak hodnotíte současné analytické možnosti policie při propojování informací z různých databází?

Odpověď: Analytika ve smyslu propojování dat prakticky neexistuje. Uvedu příklad z praxe: řešili jsme šestnáctiletého kluka, co pod mostem pobodal bezdomovce, aby dokázal oddanost nějaké skupině. Dostane maximálně čtyři nebo pět let a je venku. My se o jeho propuštění vůbec nedozvíme, pokud si to sami neudržíme v hlavě a nebudeme si ho aktivně monitorovat.

Otázka č. 2: Využil byste analytický systém (ERO), který by v Mapě kriminality umožnil nakreslit kružnici a vyfiltrovat všechny osoby, které tam byly v poslední době kontrolovány, prověřovány nebo odsouzeny za konkrétní trestný čin?

Odpověď: Rozhodně ano. Dneska, když hledáte pachatele loupeže, musíte si vyžádat z Centrální evidence vězňených osob seznam všech propuštěných a pak z toho ručně selektovat stovky jmen a vyřazovat ty z jiných krajů. Kdybych si mohl do mapy jen hodit kružnici a systém by mi vytáhl všechny lidi z okolí, co mají v rejstříku loupež, ušetřilo by mi to dva dny práce a hned bych měl do začátku úzký okruh třeba deseti jmen.

Otázka č. 3: Jaký přínos a jaká úskalí by podle vás přineslo začlenění reálných dat z platformy IS Kontrola do tohoto hypotetického systému?

Odpověď: Přínos je obrovský v tom, že bych hned viděl, že se mi v rajónu pohybuje někdo, kdo tam nemá trvalé bydliště, ale hlídkaři ho tam v noci ztotožnili. Úskalí v tom z mého operativního pohledu nevidím. Ty data reálně existují, jen je propojit do jednoho smysluplného systému.

Otázka č. 4: Kdybyste měl možnost v systému ERO zadat filtr vyhledávající osoby na základě jejich psychiatrické či psychologické anamnézy (např. explozivní porucha osobnosti, deviace), u jaké trestné činnosti by to bylo nejužitečnější?

Odpověď: Tak pokud si představím případ, že budu mít vraždu s neznámým pachatelem a soudní lékař mi na místě řekne, že to podle něj musela udělat osoba s nějakou psychickou nemocí, tak využitelnost určitě vidím. Vzpomínám si na pachatele v Milovicích, který během roku a půl třikrát seřezal lidi klackem přes hlavu jen proto, že se na něj blbě podívali. Kdybychom u podobně nepochopitelných a agresivních útoků měli možnost vyfiltrovat si v okolí jedince se sníženou frustrační tolerancí, šli bychom v pátrání cíleně do úzkého okruhu lidí.

Otázka č. 5: Narážíme na legislativu. Jak hodnotíte bariéry spojené se systematickým uchováváním a filtrováním znaleckých posudků a lékařských zpráv v operativních databázích?

Odpověď: Tak mě jako operativce zajímá hlavně dopadení pachatele, když to vždy musí být v zákonných normách. Bariéru v tom, že by mi systém ukázal, že v dané oblasti se zdržuje osoba, u které byl v minulosti prováděn znalecký posudek z oboru psychologie nebo psychiatrie nevidím. Kdyby mi ukázal přímo anamnézu toho člověka, tam už podle mě narážíme na lékařské tajemství.

Otázka č. 6: Pokud aktuálně vyšetřujete podezřelého a operativně potřebujete získat jeho lékařskou anamnézu (např. přes pojišťovnu), v jakém časovém horizontu se k ní dokážete dostat bez automatizovaného systému?

Odpověď: V rámci hodin to nepřipadá v úvahu, za tu dobu vyšetřovatel neseptíše ani podnět, který je potřeba doručit na Státní zastupitelství. Následně musíme jít cestou přes soud, který pojišťovnu zproští mlčenlivosti. Pokud by to tedy byla naše jediná stopa nebo možné vodítko k pachateli, tak budeme čekat několik dní.

Otázka č. 7: Využil byste systém ERO spíše pro dlouhodobé preventivní monitorování rizikových osob, nebo pro pátrání po „horké stopě“ bezprostředně po činu?

Odpověď: Jednoznačně po horké stopě. Ale dovedu si představit i to, že systém dostanou analytici na našem oddělení a budou mít za úkol i monitoring. Ovšem operativa, troufnu si tvrdit, že z jakéhokoli oddělení, na toto nemá čas.

Otázka č. 8: Jakým způsobem by hypotetický systém ERO dokázal vyřešit současné operativní problémy spojené s vyhledáváním rizikových osob s deviací v okolí místa činu při vyšetřování sexuálně motivované vraždy?

Odpověď: Jdete klasicky po staru, nejdříve rodina, pak kamarádi a pak osoby z okolí. Pokud nemáme na místě zajištěné stopy nebo dokud nám ho někdo takto neoznačí, nemáme se čeho chytit. ERO by tenhle problém vyřešilo, protože by nám ty informace rovnou naservírovalo z existujících dat.

Otázka č. 9: Zavádění podobných analytických systémů přináší logický střet dvou hodnot. Měl by z vašeho pohledu policisty převážet zájem na striktní ochraně osobních údajů, nebo spíše veřejný zájem na efektivním odhalování a potírání nejzávažnější trestné činnosti?

Odpověď: Můj postoj je jasný – ochrana společnosti má mít u těch nejzávažnějších činů přednost. Lidé často volají po absolutním soukromí, ale jen do doby, než se jich něco dotkne. Měli jsme třeba případ soudkyně z Mělníka, která byla vůči policii hrozně přísná na povolování výpisů. Když jí pak ale někdo u soudu propíchal pneumatiky, najednou se okamžitě ptala, proč nemáme všude kamery, anebo proč neuděláme výpisy z telefonních buněk.

Otázka č. 10: Když to shrneme závěrem a odhlédneme od zmíněných legislativních překážek, jak vy osobně vnímáte celkovou využitelnost hypotetického systému ERO pro praktickou činnost operativy na vašem oddělení?

Odpověď: Pro operativu by to bylo skvělé a maximálně využitelné, protože spoustu těch informací včetně posudků už v našem systému ETR uloženou máme. Zvlášť když vidíme, že pachatelé se učí z předchozích trestů – pamatují si na pachatele, který začal balit telefony do alobalu a dávat si nohavice do ponožek, aby za sebou nenechal stopy. Kdybychom měli nástroj, který nám umožní prohledávat zdravotní predispozice a pohyb takových osob, byli bychom efektivnější a jednoznačně bych to podpořil.

Otázka č. 1: Navrhovaný hypotetický systém ERO (Evidence rizikových osob) by propojoval policejní data o *modu operandi* s informacemi o psychickém stavu a patologiích jedince například ze starších znaleckých posudků. Jak ze svého odborného pohledu hodnotíte samotnou využitelnost takového propojení pro policejní praxi?

Odpověď: Podle toho, co by ERO ještě uměl – tedy jaké budou další možnosti vyhledávacích otázek. Protože místo činu a zadání vyhledávacího prostoru (např. 5 km) je asi málo. (viz též stěhování pachatelů, viz tzv. geografické profilování). Pokud by však bylo možno zadat další filtry, jako například předchozí delikty, tak by využitelný byl.

Otázka č. 2: Operativci jsou zvyklí filtrovat pachatele podle fyzických znaků nebo lokality. Lze podle vás do podobné databáze smysluplně kategorizovat a klasifikovat psychologický podpis pachatele nebo specifické rysy poruch osobnosti?

Odpověď: Jsem skeptická, nejspolehlivější podpis je skutečně MO (do něj se i propisuje psychologický profil P). Osobnost/psychická porucha není důkaz (s výjimkou některých sexuálních parafilií).

Otázka č. 3: Předložená práce se detailně věnuje poruchám osobnosti jako predispozicím k trestné činnosti. Lze podle vás na základě diagnostikované poruchy nebo patologického chování spolehlivě predikovat riziko budoucího násilného jednání u konkrétní osoby?

Odpověď: Na základě patologického chování (tj. anamnézy) ano, ale jen na základě osobnosti nebo psychické poruchy nikoliv. To je málo, jeden rizikový faktor sám o sobě je dnes nazýván jako slabý. Teorie nám říká, že jde o tzv. risk assessment ve forenzní psychologii, jinak řečeno posuzování nebezpečnosti. Dle teorie je např. psychická nápadnost pouze tzv. distálním faktorem predikce, který izolovaně sám o sobě má malou predikční hodnotu. A taky pozor na riziko stigmatizace duševních poruch.

Otázka č. 4: Teoretická část práce zmiňuje Hareho PCL-R testy pro diagnostiku psychopatie. Považujete za účelné, aby u zvláště nebezpečných recidivistů systém ERO obsahoval i skóre z těchto testů pro potřeby odhadu rizika (tzv. risk assessment), jak je tomu v některých zemích v zahraničí?

Odpověď: Je to příliš úzké pojetí nebezpečnosti. Mezi výsledkem testu a chováním určitého člověka může být značný rozdíl.

Otázka č. 5: Jakým způsobem by mohl hypotetický systém ERO pomoci včas zachytit riziko eskalace fantazií u sexuálních deviací (např. u agresivního sadismu) prostřednictvím propojení informací o drobných deliktech s dříve diagnostikovanou patologií?

Odpověď: Možná, ale nespolehlivě. Pravý patologický sadista si nechává fantazie pro sebe, neví o nich ani nejbližší.

Otázka č. 6: Předchozí rozhovory s kriminalisty ukázaly, že operativci často nemají hlubší psychologické znalosti a učí se spíše praxí. Měl by podle vás hypotetický systém ERO kromě samotného upozornění na diagnózu obsahovat i základní taktická doporučení, jak s takovým člověkem komunikovat?

Odpověď: Čím více funkcionalit tím složitější a poruchovější je systém. A info, jak vyslyšet schizofrenika lze nalézt jinde a snadno. Doporučuji čistotu: Hlavní funkcionalita ERO je detekce možného pachatele, edukace o výsledku je už jinde, jiná funkcionalita.

Otázka č. 7: Operativa často naráží na arogantní pachatele s nulovou empatií, kteří se snaží vyšetřovatele manipulovat. Jakým konkrétním způsobem by předchozí znalost psychologického profilu z databáze mohla vyšetřovatelům pomoci při prolamování této taktické obrany?

Odpověď: S manipulátory/podvodníky je to složité. Systém by neuškodil, ale ani nezměnil výrazně výslechovou praxi. Znalost profilu často nepomůže! Zase jsme u tématu „edukace a psychologie výslechu“

Otázka č. 8: Pachatelé zvlášť závažné trestné činnosti si často vybírají specifický typ obětí, což se označuje jako takzvaná *victim selection*. Měl by podle vás systém ERO umožňovat křížové vyhledávání pachatelů i na základě viktimologického profilu osob, na které se v minulosti zaměřovali?

Odpověď: Nevím, ale myslím, že profil oběti jako kritérium vyhledávání je slabší, než modus operandi, do kterého vlastně lze typ oběti zařadit.

Otázka č. 9: Implementace takového návrhu naráží na legislativu a lékařské tajemství. Jaká konkrétní rizika z psychologického hlediska spatřujete v tom, že by osoba s diagnostikovanou poruchou osobnosti po odpykání trestu zůstala dlouhodobě vedena v preventivní policejní databázi?

Odpověď: Hrozí zde nejen riziko stigmatizace, ale také porušování lidských práv. Záleží, jak bude přístup k databázi/ERO zajištěn, nastaven. Myslím, že se o tom již diskutovalo na ministerstvu spravedlnosti, ale pracovní komise (kde jsem byla) to vyhodnotila jako nerealizovatelné.

Otázka č. 10: Operativa vnímá systém ERO primárně jako represivní nástroj pro pátrání po takzvané horké stopě. Jakým způsobem by se dal tento integrovaný informační systém využít z pohledu psychologa pro skutečnou primární či sekundární prevenci, například ve spolupráci s Probační a mediační službou?

Odpověď: Tak to už je opravdu podle mě „sci-fi“. Zde je riziko stigmatizace očividné.

Otázka č. 11: Domníváte se, že s narůstající digitalizací a vývojem forenzní psychologie je vznik podobného analytického nástroje v České republice reálný v horizontu deseti až patnácti let, nebo tento návrh zůstane pouze teoretickým konceptem?

Odpověď: Nápad na ERO je zajímavý a s podporou umělé inteligence i celkem reálný. Zda takové systémy budou či nebudou, rozhodne „hodnotová“ politika, tedy zájmy společnosti, které převáží. Jde o známé dilema: bezpečnost versus svoboda.

Příloha č. V: Polostrukturovaný rozhovor s psychologem

Otázka č. 1: Navrhovaný hypotetický systém ERO (Evidence rizikových osob) by propojoval policejní data o *modu operandi* s informacemi o psychickém stavu a patologiích jedince například ze starších znaleckých posudků. Jak ze svého odborného pohledu hodnotíte samotnou využitelnost takového propojení pro policejní praxi?

Odpověď: Z psychologického hlediska vnímám propojení dat o modus operandi s psychologickým profilem jako obrovský posun pro profilování pachatele. Systém ERO by exceloval zejména u mravnostní trestné činnosti a specifických deviací (např. sadismus či pedofilie), kde nám patologie přímo ukazuje na skrytý motiv. Naopak u běžných rvaček nebo vražd v afektu by jeho prediktivní přínos nebyl tak zásadní. Největší hodnotu vidím v čase – to, co dnes trvá přes soudy i dva dny, by operativa měla k dispozici okamžitě, což je v prvních hodinách pátrání naprosto kritické. Jako psycholog ale musím jedním dechem varovat: samotná diagnóza z člověka zločince nedělá a plošné sdílení těchto dat tvrdě naráží na bariéry lékařského tajemství a etiky.

Otázka č. 2: Operativci jsou zvyklí filtrovat pachatele podle fyzických znaků nebo lokality. Lze podle vás do podobné databáze smysluplně kategorizovat a klasifikovat psychologický podpis pachatele nebo specifické rysy poruch osobnosti?

Odpověď: Jako psycholog říkám: ano, ale vyžaduje to velkou opatrnost. Lidská psychika se nedá změřit tak exaktně jako výška nebo barva očí, přesto ji lze systematicky kategorizovat. V klinické praxi už k tomu běžně používáme mezinárodní klasifikační manuály jako MKN-10 nebo DSM-5. Například v případě psychopatie existují velmi konkrétní nástroje, jako je Hareův test PCL-R, který jasně definuje a dodává specifický soubor projevů. Do databáze by se tedy neukládaly vágní dojmy, ale konkrétní behaviorální znaky spojené s diagnózou – například rituální svazování oběti u agresivního sadismu nebo absolutní absence empatie a explozivní afekty u disociální poruchy osobnosti. Individuální psychologické rysy totiž mají přímý vliv na modus operandi a specifické stopy zanechané na místě činu. Bude to sice vždy práce s určitou mírou pravděpodobnosti, ale jako hrubý filtr pro zúžení stovek podezřelých na pár relevantních jmen by to fungovalo výborně.

Otázka č. 3: Předložená práce se detailně věnuje poruchám osobnosti jako predispozicím k trestné činnosti. Lze podle vás na základě diagnostikované poruchy nebo patologického chování spolehlivě predikovat riziko budoucího násilného jednání u konkrétní osoby?

Odpověď: Predikovat lze pouze míru rizika, nikdy ne budoucí čin se stoprocentní jistotou. Diagnózy, jako je disociální porucha osobnosti nebo psychopatie, nám sice statisticky ukazují na výrazně vyšší sklony k brutalitě a násilné recidivě, ale nesmíme sklouznout k determinismu. Jak sám ve své práci velmi trefně uvádíte, samotná diagnóza nepředstavuje fatální předurčení k dráze zločince. Násilné chování je vždy produktem dynamického spolupůsobení biologických, psychologických a sociálních faktorů. Pokud má ale jedinec například emočně nestabilní poruchu, víme, že má extrémně nízkou toleranci k frustraci a sklon k těžkému ublížení na zdraví ve zkratu. Znalost patologie nám tedy neřekne, *zda vůbec* člověk zaútočí, ale jasně nás varuje, že představuje vysoké společenské riziko v momentě, kdy u něj selžou běžné kontrolní mechanismy.

Otázka č. 4: Teoretická část práce zmiňuje Hareho PCL-R testy pro diagnostiku psychopatie. Považujete za účelné, aby u zvláště nebezpečných recidivistů systém ERO obsahoval i skóre z těchto testů pro potřeby odhadu rizika (tzv. risk assessment), jak je tomu v některých zemích v zahraničí?

Odpověď: ano, dávalo by to smysl. Hareho PCL-R testy jsou totiž celosvětově uznávaným zlatým standardem pro diagnostiku psychopatie. Z praxe i z vaší práce víme, že psychopatičtí jedinci představují markantně vyšší bezpečnostní riziko, mnohem častěji používají zbraně a po propuštění mají vysokou míru násilné recidivy.

Otázka č. 5: Jakým způsobem by mohl hypotetický systém ERO pomoci včas zachytit riziko eskalace fantazií u sexuálních deviací (např. u agresivního sadismu) prostřednictvím propojení informací o drobných deliktech s dříve diagnostikovanou patologií?

Odpověď: Souhlasím. U sexuálních deviací, zejména u agresivního sadismu, je riziko eskalace fantazií do reálných činů obrovské a chování má jasnou tendenci gradovat

od drobných útoků až k sexuálně motivované vraždě. Právě zde vidím největší preventivní sílu vašeho systému ERO. Na druhou stranu, je třeba se zamyslet. Byl by nebezpečný agresivní sadista v tzv. domácím léčení? Pokud by mu byla již diagnostikována takováto porucha osobnosti a byl označen jako nebezpečný. Jsem si jistý, že byl v ústavním léčení.

Otázka č. 6: Předchozí rozhovory s kriminalisty ukázaly, že operativci často nemají hlubší psychologické znalosti a učí se spíše praxí. Měl by podle vás hypotetický systém ERO kromě samotného upozornění na diagnózu obsahovat i základní taktická doporučení, jak s takovým člověkem komunikovat?

Odpověď: Vnímám bych to jako praktický prvek celého systému. Jak sám ve své práci trefně uvádíte, orgány činné v trestním řízení dnes musí být připraveny nejen po právní a odborné stránce, ale stále důležitější je pro ně mít i praktické psychologické znalosti a dovednosti. Holá diagnóza je sice užitečná, ale bez interpretace může být pro běžného operativce zavádějící. Každá mince má ovšem dvě strany. Z mých zkušeností není schizofrenik jako schizofrenik. Tudíž ke každé osobě je nutno přistupovat individuálně. Tudíž nějaké pokyny či doporučení by musel do databáze zapisovat již ošetřující psycholog nebo psychiatr. Což je podle mě nereálné.

Otázka č. 7: Operativa často naráží na arogantní pachatele s nulovou empatií, kteří se snaží vyšetřovatele manipulovat. Jakým konkrétním způsobem by předchozí znalost psychologického profilu z databáze mohla vyšetřovatelům pomoci při prolamování této taktické obrany?

Odpověď: Pokud operativa ví, že proti nim sedí člověk s naprostou absencí svědomí, který odpovědnost za své činy svaluje na okolí a utrpení oběti je mu zcela lhostejné, nebudou ztrácet čas naivním apelem na lítost či morálku. Naopak mohou takticky využít jeho egocentrismu, snížené tolerance k frustraci a přesvědčení o vlastní jedinečnosti a nadřazenosti. Vyšetřovatel může například narcistickému pachateli zdánlivě „polechtat“ ego nebo ho naopak vystavit cílenému ponížení (tzv. narcistickému zranění), což u něj vyvolá afekt a ztrátu kontroly. Znalost diagnózy tak poskytne operativě přesný psychologický klíč k prolomení jeho obrany. Ovšem ve své praxi se nesetkávám s lidmi, kteří by si uvědomovali, že takovouto poruchou osobnosti trpí

a sami od sebe by vyhledali mou pomoc. Za mě, by toto mělo smysl u recidivy. Tedy pokud se pachatel v minulosti něčeho dopustil a byl u něj vypracovaný znalecký posudek, mohl by být závěr vnesen do systému.

Otázka č. 8: Pachatelé zvláště závažné trestné činnosti si často vybírají specifický typ obětí, což se označuje jako takzvaná *victim selection*. Měl by podle vás systém ERO umožňovat křížové vyhledávání pachatelů i na základě viktimologického profilu osob, na které se v minulosti zaměřovali?

Odpověď: V kriminalistické psychologii platí, že profil oběti je zrcadlem pachatele. Trestný čin, způsob jeho provedení (*modus operandi*) i výběr oběti jsou přímým odrazem vnitřních motivů, fantazií a osobnostních charakteristik agresora. Pokud se například jedinec s agresivním sadismem nutkavě zaměřuje na určitý typ žen, nebo pseudopedagogický sadista na děti, odhaluje nám to jeho patologickou fixaci a cíle. Křížové vyhledávání v systému ERO by tak bylo nesmírně efektivní. Analýza motivace a výběru oběti je totiž naprosto klíčovým krokem psychologického profilování. Možnost propojit v databázi psychopatologii s historickým viktimologickým profilem by vyšetřovatelům umožnila okamžitě a velmi přesně zúžit okruh podezřelých na ty, kteří sdílejí stejný psychologický "podpis"

Otázka č. 9: Implementace takového návrhu naráží na legislativu a lékařské tajemství. Jaká konkrétní rizika z psychologického hlediska spatřujete v tom, že by osoba s diagnostikovanou poruchou osobnosti po odpykání trestu zůstala dlouhodobě vedena v preventivní policejní databázi?

Odpověď: Ano, toto je snad největší úskalí celého vašeho návrhu. Z čistě psychologického hlediska je zde obrovské riziko stigmatizace. Jak sám ve své práci velmi správně zdůrazňujete, žádná diagnóza, a to ani psychopatie či sexuální deviace, nepředstavuje fatální předurčení k dráze násilného zločince. Mnoho jedinců s těmito odchylkami nikdy hranice zákona nepřekročí. Pokud bychom tyto lidi po odpykání trestu plošně a trvale vedli v policejní databázi jako „rizikové“, v podstatě jim upíráme šanci na úspěšnou resocializaci a nápravu, o kterou by mělo po výkonu trestu primárně jít. Psychologicky zde navíc hrozí nebezpečný efekt tzv. sebenaplnujícího se proroctví – jedinec, který vnímá, že je společností trvale onálepkován a hlídán jako hrozba, může

ztratit jakoukoli vnitřní motivaci dodržovat normy, což může paradoxně jeho frustraci a riziko recidivy jen zvýšit.

Otázka č. 10: Operativa vnímá systém ERO primárně jako represivní nástroj pro pátrání po takzvané horké stopě. Jakým způsobem by se dal tento integrovaný informační systém využít z pohledu psychologa pro skutečnou primární či sekundární prevenci, například ve spolupráci s Probační a mediační službou?

Odpověď: Chápu, kam otázkou míříte a dokážu si představit fungování. Například probační úředník díky systému ERO přesně zná klientovu diagnózu a jeho patologické spouštěče, může dohled i terapeutickou intervenci nastavit zcela individuálně. Bohužel zde narážíme ještě tvrději na bariéru legislativy, lékařského tajemství a stigmatizace. Pokud budou mít přístup k diagnóze osoby i úředníci, tak je rovnou můžeme vyvěsit na nástěnku na náměstí.

Otázka č. 11: Domníváte se, že s narůstající digitalizací a vývojem forenzní psychologie je vznik podobného analytického nástroje v České republice reálný v horizontu deseti až patnácti let, nebo tento návrh zůstane pouze teoretickým konceptem?

Odpověď: Z technologického hlediska je systém reálný už dnes. Skutečným problémem následujících 10 až 15 let tak nebudou limity technologií, ale legislativa a etika – konkrétně nevyhnutelný střet mezi striktní ochranou osobních údajů a celospolečenskou poptávkou po bezpečnosti. Očekávám však, že tlak na zefektivnění prevence a rychlé objasňování těch nejzávažnějších zločinů donutí zákonodárce k ústupkům. Jsem tedy přesvědčen, že podobný analytický nástroj nezůstane jen teoretickým konceptem, ale dříve či později vznikne, byť pravděpodobně v nějaké velmi přísně regulované podobě.

Příloha č. VI: Polostrukturovaný rozhovor se sexuologem

Otázka č. 1: Navrhovaný hypotetický systém ERO (Evidence rizikových osob) by propojoval policejní data o *modu operandi* s informacemi o psychickém stavu a patologiích jedince například ze starších znaleckých posudků. Jak ze svého odborného pohledu hodnotíte samotnou využitelnost takového propojení pro policejní praxi?

Odpověď: Z pohledu sexuologa má propojení dat u mravnostní trestné činnosti naprosto zásadní význam. Zatímco běžné násilí může pramenit z momentální situace, sexuálně motivované násilí je často řízeno hluboce zakořeněnými parafiliiemi. Pokud má jedinec diagnostikovaný například útočný sadismus, násilí pro něj není jen prostředkem, ale samotným cílem a zdrojem vzrušení. Znalost této diagnózy ve spojení s *modem operandi* by policii okamžitě ukázala na specifický typ pachatele. Musím ale varovat před zjednodušováním – samotná diagnóza sexuální deviace automaticky neznamená, že se jedinec dopustí kriminálního jednání. Velká část lidí s odchýlnou preferencí své potřeby realizuje jen ve fantaziích nebo se svolným partnerem. Systém by tedy byl geniální pro zúžení okruhu podezřelých, ale nesmí vést k automatické presumpci viny jen na základě lékařského nálezu.

Otázka č. 2: Operativci jsou zvyklí filtrovat pachatele podle fyzických znaků nebo lokality. Lze podle vás do podobné databáze smysluplně kategorizovat a klasifikovat psychologický podpis pachatele nebo specifické rysy poruch osobnosti?

Odpověď: Zatímco složité povahové rysy se do tabulek vměstávají těžko, sexuální deviace lze klasifikovat poměrně přesně. V medicíně k tomu využíváme Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN-10). Pachatelé s parafiliiemi mají velmi rigidní vzorce chování, protože k dosažení sexuálního uspokojení potřebují specifické rituály nebo rekvizity – například svazování, dušení nebo použití zbraní u agresivního sadismu. Tyto rituály tvoří velmi jasný a opakující se "podpis" na místě činu. Pokud by databáze obsahovala kategorie pro tyto specifické znaky, dávalo by to obrovský smysl. Sexuální pud je totiž na rozdíl od momentální nálady velmi stálý a pachatelé ho jen stěží dokážou měnit.

Otázka č. 3: Předložená práce se detailně věnuje poruchám osobnosti jako predispozicím k trestné činnosti. Lze podle vás na základě diagnostikované poruchy nebo patologického chování spolehlivě predikovat riziko budoucího násilného jednání u konkrétní osoby?

Odpověď: V sexuologii nepredikujeme s jistotou konkrétní čin, ale dokážeme velmi dobře odhadnout *míru rizika*. Vezměme si například patologickou sexuální agresivitu, kde pachateli chybí přirozený inhibiční mechanismus – projevy strachu a utrpení oběti u něj neblokují sexuální vzrušení, jak je tomu u zdravé populace. Pokud u pacienta tento blokátor prokazatelně absentuje, riziko, že se dopustí násilí, je extrémně vysoké. Přesto ale nelze s jistotou říci, zda k činu reálně dojde, protože to závisí i na vnějších okolnostech a příležitostech. Riziko eskaluje zejména v momentě, kdy se sexuální deviace spojí s nějakou poruchou osobnosti, která jedince zbavuje zábran. Diagnóza nám tedy neukazuje budoucnost, ale dává nám jasný signál o biologickém a psychickém potenciálu k násilí.

Otázka č. 4: Teoretická část práce zmiňuje Hareho PCL-R testy pro diagnostiku psychopatie. Považujete za účelné, aby u zvlášť nebezpečných recidivistů systém ERO obsahoval i skóre z těchto testů pro potřeby odhadu rizika (tzv. risk assessment), jak je tomu v některých zemích v zahraničí?

Odpověď: Abych byl upřímný, testování psychopatie pomocí PCL-R je doménou spíše forenzních psychologů než sexuologů. Z mého pohledu je ale kombinace psychopatie a sexuální deviace tou absolutně nejnebezpečnější směsí.

Otázka č. 5: Jakým způsobem by mohl hypotetický systém ERO pomoci včas zachytit riziko eskalace fantazií u sexuálních deviací (např. u agresivního sadismu) prostřednictvím propojení informací o drobných deliktech s dříve diagnostikovanou patologií?

Odpověď: U sexuálních deviací je fenomén eskalace fantazií do reálných činů velmi dobře popsán, typicky právě u útočného sadismu. Skvělým příkladem jsou tzv. "žiletkáři", kteří nutkavě poškozují ženám oblečení. Pro běžnou hlídku je to jen přestupek nebo poškozování cizí věci, ale sexuolog ví, že jde o rituální jednání, které

může mít tendenci eskalovat k sexuálně motivované vraždě. Sice nevím jak, ale pokud by systém ERO propojil informaci o drobném vandalismu s lékařskou diagnózou sadismu, policie by věděla, že pachateli selhávají kontrolní mechanismy.

Otázka č. 6: Předchozí rozhovory s kriminalisty ukázaly, že operativci často nemají hlubší psychologické znalosti a učí se spíše praxí. Měl by podle vás hypotetický systém ERO kromě samotného upozornění na diagnózu obsahovat i základní taktická doporučení, jak s takovým člověkem komunikovat?

Odpověď: Tento nápad vnímám jako naprosto klíčový. Operativci jsou skvělí v terénu, ale u výslechů sexuálních deviantů mohou narážet na neznalost problematiky. Výslech pachatele mravnostní trestné činnosti vyžaduje specifický přístup; pokud vyšetřovatel projeví morální odpor nebo znechucení nad pachatelovou parafilii, dotyčný se okamžitě uzavře a výslech je u konce.

Otázka č. 7: Operativa často naráží na arogantní pachatele s nulovou empatií, kteří se snaží vyšetřovatele manipulovat. Jakým konkrétním způsobem by předchozí znalost psychologického profilu z databáze mohla vyšetřovatelům pomoci při prolamování této taktické obrany?

Odpověď: Jednání s pachateli, kteří mají nulovou empatii a jsou arogantní, odkazuje spíše na psychopatické nebo narcistické rysy osobnosti. Z čistě sexuologického hlediska k tomu mohu říci, že pokud má takový pachatel navíc sexuální deviaci, vnímá svou oběť čistě jako objekt pro své uspokojení. Narcistický jedinec není schopen sebereflexe a kritiku či odmítnutí vnímá jako nesnesitelné ponížení. Znalost tohoto profilu by operativě umožnila netlačit na svědomí, které pachatel nemá, ale naopak takticky využít jeho zbytnělého ega. Nicméně, přesné taktiky, jak prolomit tuto specifickou obranu, jsou spíše úkolem pro zkušeného policejního psychologa než pro běžného sexuologa.

Otázka č. 8: Pachatelé zvláště závažné trestné činnosti si často vybírají specifický typ obětí, což se označuje jako takzvaná *victim selection*. Měl by podle vás systém ERO umožňovat křížové vyhledávání pachatelů i na základě viktimologického profilu osob, na které se v minulosti zaměřovali?

Odpověď: V mravnostní kriminalitě je profil oběti (victim selection) naprosto stěžejní. Objektem touhy u parafilí jsou často velmi specifické skupiny – prepubertální děti, senioři, nebo osoby s určitými fyzickými rysy. Pachatel si oběť nevybírá náhodně, ale přesně podle toho, co rezonuje s jeho patologickou fantazií. Křížové vyhledávání v systému ERO by bylo nesmírně logické. Pokud víme, že pachatel v minulosti cílil výhradně na konkrétní typ obětí, a najdeme novou oběť s totožnými znaky, okruh podezřelých se nám okamžitě zužuje. Sexuální preference je totiž tak silná a rigidní, že pachatel z ní jen málokdy dokáže vybočit.

Otázka č. 9: Implementace takového návrhu naráží na legislativu a lékařské tajemství. Jaká konkrétní rizika z psychologického hlediska spatřujete v tom, že by osoba s diagnostikovanou poruchou osobnosti po odpykání trestu zůstala dlouhodobě vedena v preventivní policejní databázi?

Odpověď: Z lékařského hlediska je to obrovský etický problém a vaše práce na to správně poukazuje. Operativní využívání lékařských zpráv přímo naráží na ochranu soukromí a lékařské tajemství. Pokud by lidé s deviacemi věděli, že se jejich diagnóza trvale propíše do policejní databáze, přestali by vyhledávat dobrovolnou sexuologickou pomoc. Tím by se celý problém přesunul do ilegality a společnost by ve výsledku byla ohrožena mnohem více. Navíc, jak už jsem zmínil, deviace sama o sobě neznamená trestný čin. Vytvořit plošnou databázi jen na základě diagnózy by znamenalo nebezpečné stigmatizování lidí, z nichž mnozí svedou se svým pudem celoživotní a úspěšný boj.

Otázka č. 10: Operativa vnímá systém ERO primárně jako represivní nástroj pro pátrání po takzvané horké stopě. Jakým způsobem by se dal tento integrovaný informační systém využít z pohledu psychologa pro skutečnou primární či sekundární prevenci, například ve spolupráci s Probační a mediační službou?

Odpověď: Pokud zapomenou na již zmíněnou stigmatizaci a problém s lékařským tajemstvím, tak hypoteticky si dovedu představit, že pro Probační a mediační službu by to byl vynikající nástroj. Pokud probační úředník ví, že má před sebou klienta s těžkou parafilí, může přesně zacílit podmínky dohledu – například nařídít ochrannou sexuologickou léčbu nebo sledovat rizikové faktory. Systém ERO by fungoval jako

radar pro zachycení prvních varovných signálů (např. pohyb v okolí škol). Změnilo by to prevenci z pouhého administrativního odškrtávání schůzek na skutečně odbornou, klinicky podloženou práci s rizikovým klientem.

Otázka č. 11: Domníváte se, že s narůstající digitalizací a vývojem forenzní psychologie je vznik podobného analytického nástroje v České republice reálný v horizontu deseti až patnácti let, nebo tento návrh zůstane pouze teoretickým konceptem?

Odpověď: Hlavní bitva by se podle mě odehrála v legislativě. Úřad pro ochranu osobních údajů bude tvrdě proti plošnému shromažďování zdravotních anamnéz. Nicméně tlak společnosti na bezpečnost a objasňování těch nejbrutálnějších mravnostních zločinů je obrovský. Myslím si, že to nezůstane jen teorií. Pravděpodobně nevznikne systém dostupný každému pochůzkáři, ale spíše vysoce chráněný analytický nástroj pro specializované útvary a policejní profilaře, kde bude legislativní kompromis lépe obhajitelný.